

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2019/20: MJU17

Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given

Sammanfattning

I detta utlåtande behandlar miljö- och jordbruksutskottet kommissionens meddelande om den europeiska gröna given, EU:s nya tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Meddelandet är en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs på ett flertal politikområden för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. En rad lagstiftningsförslag och andra initiativ kommer att följa de närmaste åren. Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Näringsutskottet, trafikutskottet, finansutskottet, skatteutskottet och utbildningsutskottet har yttrat sig i ärendet.

På ett övergripande plan välkomnar miljö- och jordbruksutskottet kommissionens meddelande om en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Miljö- och jordbruksutskottet utvecklar också sin närmare uppfattning i flera av de frågor som berörs i kommissionens meddelande, bl.a. EU:s klimatmål, energiförsörjning, industrins bidrag till en cirkulär ekonomi, omställning till en hållbar och smart mobilitet, hållbara livsmedelssystem, nollvision för en giftfri miljö, forskning och utbildning samt EU:s roll som global ledare.

I utlåtandet finns två motivreservationer (M, KD, SD) och två särskilda yttranden (V, L).

Granskat dokument

Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund.....	4
Meddelandets huvudsakliga innehåll.....	5
Europeiska rådets, Europaparlamentets och regeringens behandling av meddelandet.....	12
Den parlamentariska behandlingen i andra medlemsstater.....	13
Utskottets granskning.....	15
Utskottets ställningstagande.....	15
Reservationer.....	30
1. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given – motiveringen (M, KD).....	30
2. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given – motiveringen (SD).....	30
Särskilda yttranden.....	35
1. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (V).....	35
2. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (L).....	37
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över granskade dokument.....	38
<i>Bilaga 2</i>	
Näringsutskottets yttrande 2019/20:NU5y.....	39
<i>Bilaga 3</i>	
Trafikutskottets yttrande 2019/20:TU4y.....	44
<i>Bilaga 4</i>	
Finansutskottets yttrande 2019/20:FiU1y.....	52
<i>Bilaga 5</i>	
Skatteutskottets yttrande 2019/20:SkU7y.....	58
<i>Bilaga 6</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2019/20:UbU4y.....	63

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation 1 (M, KD) – motiveringen

Reservation 2 (SD) – motiveringen

Stockholm den 28 maj 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Elin Segerlind (V), Martin Kinnunen (SD), Nina Lundström (L), Markus Selin (S), Louise Meijer (M), Niklas Wykman (M), Per Schöldberg (C), Gunilla Svantorp (S), Johanna Haraldsson (S), Mattias Vepsä (S), Niklas Karlsson (S), Angelika Bengtsson (SD), Katja Nyberg (SD) och Ingemar Kihlström (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Talmannen beslutade den 21 januari 2020 i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen att kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640) skulle hänvisas till miljö- och jordbruksutskottet för granskning.

Meddelandet om den gröna given omfattar ett flertal politikområden. Miljö- och jordbruksutskottet beslutade därför den 3 mars 2020 att som ett led i granskningen ge civilutskottet, finansutskottet, näringsutskottet, skatteutskottet, trafikutskottet och utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens meddelande. De utskott som har yttrat sig är näringsutskottet (bilaga 2), trafikutskottet (bilaga 3), finansutskottet (bilaga 4), skatteutskottet (bilaga 5), och utbildningsutskottet (bilaga 6).

Som ytterligare ett led i granskningen överlade miljö- och jordbruksutskottet den 17 mars 2020 med regeringen genom statsrådet Hans Dahlgren.

Den 18 februari 2020 överlämnade Regeringskansliet faktagromemoria 2019/20:FPM13 till riksdagen med anledning av meddelandet.

Bakgrund

Europeiska kommissionen presenterade den 11 december 2019 sitt meddelande om den europeiska gröna given. Den gröna given är en tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från förbrukningen av resurser. Den ska också skydda, bevara och förbättra EU:s naturkapital och skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande från miljörelaterade risker och effekter. Den gröna given är även en viktig del av kommissionens strategi för att genomföra FN:s Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling.

Meddelandet innehåller en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. En rad lagstiftningsförslag och andra initiativ kommer att följa de närmaste åren. Förslagen och initiativen presenteras mycket översiktligt i meddelandet och de framgår även av den faktagromemoria som regeringen överlämnat till riksdagen (2019/20:FPM13).

Meddelandets huvudsakliga innehåll

Allmänt

Kommissionen anger att den gröna given är en ny tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. För att uppnå syftet krävs samordning mellan alla politikområden. Alla åtgärder och strategier på EU-nivå ska bidra till de mål som sätts upp i den gröna given.

Meddelandet är en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. En rad lagstiftningsförslag och strategier kommer att följa de närmaste åren. Utöver att föreslå nya åtgärder kommer kommissionen att arbeta med medlemsstaterna för att säkerställa att gällande lagstiftning som berörs av den gröna given genomförs på ett effektivt sätt.

För att genomföra den europeiska gröna given finns det ett behov av att ställa om politiken för energi, ekonomi, industri, produktion, konsumtion, storskalig infrastruktur, transporter, livsmedel, jordbruk, byggverksamhet, skatter och socialpolitik. För att nå miljö-, klimat- och energimålen vill kommissionen sätta högre värde på skydd och återställande av naturliga ekosystem, hållbar resursanvändning och förbättringar av människors hälsa.

Den gröna given är en integrerad del av kommissionens strategi för att genomföra Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Kommissionen avser att integrera FN:s mål för hållbar utveckling i planeringsterminen. Kommissionen vill även främja och investera i den digitala omställningen. Nedan redogörs övergripande för de centrala strategier och åtgärder som anges i meddelandet.

Skärpning av EU:s klimatmål för 2030 och 2050

Kommissionen presenterade 2018 en vision om hur klimatneutralitet ska ha uppnåtts 2050 i meddelandet *En ren jord åt alla – En europeisk strategisk vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi*, (COM(2018) 773) (jfr också 2018/19:FPM19). Denna vision bör ligga till grund för den långsiktiga klimatstrategi som EU i början av 2020 ska lägga fram enligt Parisavtalet. Kommissionen avser att lägga fram ett förslag om en klimatlag för EU i mars 2020 där målet om klimatneutralitet till 2050 byggs in i lagstiftningen. Senast sommaren 2020 avser kommissionen att lägga fram en plan för att höja EU:s mål för minskade växthusgasutsläpp för 2030 till minst minus 50 procent, med sikte på minus 55 procent. Kommissionen avser att senast i juni 2021 se över och vid behov föreslå ändringar av alla relevanta klimatrelaterade politiska instrument, bl.a. systemet för utsläppshandel, ansvarsfördelningsförordningen, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk samt energiskattedirektivet. När det

gäller översynen av energiskattedirektivet förespråkar kommissionen att förslaget antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet, vilket är huvudregeln för beslut på skatteområdet. Kommissionen avser att under 2021 föreslå en gränsjusteringsmekanism för koldioxid för att minska risken för koldioxidläckage, vilket ska säkerställa att importpriser återspeglar produkters koldioxidinnehåll, om rådande skillnader i klimatambition mellan världsekonomierna kvarstår. Kommissionen avser även att anta en ny EU-strategi för klimatanpassning eftersom klimatets förändring kommer att fortsätta att skapa stora påfrestningar i Europa. Strategin ska syfta till att stärka insatserna för att integrera ett klimatperspektiv i beslut, att öka förmågan att stå emot yttre förändringar samt att stärka förebyggande arbete och beredskap.

Ren och trygg energiförsörjning till rimligt pris

En ytterligare minskning av energisystemets koldioxidutsläpp är avgörande för att nå klimatmålen till 2030 och 2050. Vid behov avser kommissionen att föreslå en översyn av energilagstiftningen senast i juni 2021 och avser att se över förnybart- och energieffektiviseringsdirektiven där EU-målen för dessa områden fastställs. Kommissionen vill att konsumenterna ska involveras i omställningen till ren energi. En smart integration av förnybar energi, energieffektivitet och andra hållbara lösningar i alla sektorer kommer att bidra till minskade koldioxidutsläpp till lägsta möjliga kostnad. Kommissionen kommer i mitten av 2020 att lägga fram åtgärder för att bidra till smart integration. Kommissionen anger också att regelverket för energiinfrastruktur, bl.a. förordningen om transeuropeiska energinät, måste ses över så att det överensstämmer med klimatneutralitetsmålet.

Industrin ska verka för en ren och cirkulär ekonomi

I mars 2020 avser kommissionen att presentera en industristrategi för EU och en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi. Tillsammans med industristrategin ska handlingsplanen för den cirkulära ekonomin bidra till att modernisera EU:s ekonomi och ta vara på den cirkulära ekonomins möjligheter, hemma och på världsmarknaden. Handlingsplanen kommer att ha särskild inriktning på resursintensiva sektorer som textilier, bygg, elektronik och plast. Planen kommer att bl.a. omfatta förslag på gemensamma metoder för hållbara produkter, främja nya affärsmodeller och fastställa minimikrav som hindrar att miljöskadliga produkter släpps ut på marknaden inom EU. Kommissionen tänker även följa upp 2018 års plaststrategi och bl.a. fokusera på åtgärder mot avsiktligt tillsatta mikroplaster och oavsiktliga utsläpp av plast från exempelvis textilier och däckslitage. Kommissionen avser att ta fram förslag när det gäller bl.a. plast, konsumentinformation, offentlig upphandling och avfallshantering. Kommissionen anser även att EU bör sluta att exportera avfall utanför EU och kommer därför att se över bestämmelserna om avfallstransporter och olaglig export. Tillgången till resurser är en

säkerhetsfråga för att genomföra den gröna given, och kommissionen tänker bl.a. stödja forskning och innovation för utveckling av teknik för rent stål som leder till koldioxidfri stålproduktion senast 2030 och undersöka om en del av den finansiering som håller på att likvideras inom Europeiska kol- och stålgemenskapen kan tas i anspråk. Innovationsfonden i EU:s utsläppshandelssystem ska bidra till att driftsätta storskaliga projekt. Kommissionen avser att fortsätta genomföra den strategiska handlingsplanen för batterier och stödja den europeiska batterialliansen. Kommissionen avser under 2020 även att föreslå lagstiftning för en cirkulär och hållbar värdekedja för alla slags batterier. Kommissionen avser att se över hur digital teknik kan användas för att hantera klimatförändringarna och skydda miljön. Informations- och kommunikationssektorns energieffektivitet och cirkularitet kommer att granskas liksom frågor om återvinning av t.ex. mobiltelefoner, surfplattor och laddare.

Att bygga och renovera på ett energi- och resurseffektivt sätt

Kommissionen vill se en ökad renoveringstakt för att sänka energikostnaderna och minska energifattigdomen. Kommissionen ska bedöma medlemsstaternas nationella långsiktiga renoveringsstrategier, undersöka möjligheterna att inkludera utsläpp från byggnader i EU:s utsläppshandelssystem samt se över byggproduktförordningen. Kommissionen vill se ett samarbete med berörda parter om ett nytt renoveringsinitiativ 2020 och kommer att arbeta för att undanröja nationella regleringshinder som hämmar investeringar i energieffektivitet i hyreshus och hus med flera ägare.

Snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet

Kommissionen menar att växthusgasutsläppen från transport behöver minska med 90 procent fram till 2050 för att nå klimatneutralitet och att alla trafikslag behöver bidra till minskningen. Kommissionen lyfter bland annat vikten av multimodala transporter, automatiserade och delade fordon, prissättning av transport och alternativa bränslen. Kommissionen kommer 2020 att anta en strategi för hållbar och smart mobilitet. Senast 2021 tänker kommissionen lägga fram åtgärder för bättre förvaltning och ökad kapacitet på järnvägar och inre vattenvägar. På luftfartsområdet kommer arbetet med att anta kommissionens förslag om ett gemensamt europeiskt luftrum att återupptas. Kommissionen kommer genom olika finansieringsinstrument att bidra till utvecklingen av system för trafikstyrning och integrerade mobilitetslösningar. Subventioner av fossila bränslen bör enligt kommissionen upphöra och i samband med översynen av energiskattedirektivet kommer kommissionen att granska de nuvarande undantagen från skatteplikt. Kommissionen tänker också föreslå att EU:s handel med utsläppsrätter utvidgas till sjöfartssektorn och att antalet utsläppsrätter i utsläppshandelssystemet som kostnadsfritt tilldelas flygbolag minskas. Kommissionen vill se hur man kan uppnå

effektiva vägavgifter och behålla ambitionsnivån gällande Eurovinjett-direktivet, alternativt dra tillbaka förslaget och återkomma med andra åtgärder. Kommissionen kommer att stödja utbyggnaden av offentliga laddnings- och tankstationer, överväga lagstiftning för att främja produktion och användning av hållbara alternativa bränslen för de olika trafikslagen och se över direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen och förordningen om transeuropeiska transportnät. Kommissionen konstaterar att föroreningarna från transportsektorn måste minska drastiskt, särskilt i städer. Därför avser kommissionen att föreslå strängare krav på utsläpp av luftföroreningar från fordon med förbränningsmotorer och att se över lagstiftningen om utsläpp av koldioxid från personbilar och lätta nyttofordon. Kommissionen överväger en utökning av EU:s handel med utsläppsrätter till vägtransporter. Vidare konstaterar kommissionen att luftkvaliteten bör förbättras nära flygplatser genom att man tar itu med utsläpp från flygplan och flygplatsverksamhet.

Från jord till bord – ett rättvist, hälsosamt och miljövänligt livsmedelssystem

Kommissionen avser att under våren 2020 lägga fram en strategi – från jord till bord – som täcker alla länkar i livsmedelskedjan och som ska bana väg för en mer hållbar livsmedelspolitik. Livsmedelsproduktionen resulterar i föroreningar av luft, vatten och jord och bidrar till klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald. Den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken blir enligt kommissionen ett viktigt verktyg för att stödja strategin. Minst 40 procent av den gemensamma jordbrukspolitikens totala budget och minst 30 procent av havs- och fiskerifonden ska bidra till klimatåtgärder. De nationella strategiska planerna för jordbruket måste också spegla en högre ambitionsnivå för att avsevärt minska användningen av och riskerna med kemiska växtskyddsmedel, gödselmedel och antibiotika. Kommissionen vill också att strategin från jord till bord ska bidra till den cirkulära ekonomin och till att minska livsmedelsindustrins och detaljhandelns miljöpåverkan. Strategin ska även stimulera en hållbar livsmedelskonsumtion och främja hälsosamma livsmedel till rimliga priser för alla samt innehålla förslag för att förbättra jordbrukarnas ställning i värdekedjan.

Bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald

Kommissionen vill att EU intar en nyckelroll i förhandlingarna om bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald. Senast i mars 2020 avser kommissionen att lägga fram en strategi för biologisk mångfald som ska följas upp med särskilda åtgärder under 2021 samt utgöra underlaget för EU:s positioner i förhandlingarna om ett nytt ramverk inom konventionen om biologisk mångfald (CBD). I strategin avser kommissionen att ange vilka åtgärder, däribland lagstiftning, som kan hjälpa medlemsstaterna att förbättra och återställa skadade ekosystem till god ekologisk status. Med utgångspunkt i strategin för biologisk mångfald avser kommissionen att även utarbeta en ny

EU-skogsstrategi för hela skogscykeln. Kommissionen kommer att vidta åtgärder, däribland lagstiftning, för att främja importerade produkter och värdekedjor som inte bidrar till avskogning.

En nollutsläppsvision för en giftfri miljö

Kommissionen menar att det, för att skapa ett bättre skydd för medborgare och ekosystem, krävs en nollföroreningsvision för en giftfri miljö. Kommissionen avser av denna anledning att anta nollföroreningsplaner för luft, vatten och mark under 2021. Inom ramen för strategin från jord till bord är det tänkt att föroreningarna från övergödning ska minska. Kommissionen vill utöver det föreslå nya åtgärder för att ta itu med föroreningar från dagvatten och från nya eller särskilt skadliga föroreningskällor, t.ex. mikroplaster och kemikalier, inklusive läkemedel. Kommissionen tänker även se över EU:s åtgärder mot föroreningar från stora industrianläggningar och lägga fram en kemikaliestrategi för hållbarhet. Kommissionen avser att stärka luftvårdsarbetet och föreslå striktare luftkvalitetsnormer i linje med WHO:s riktlinjer.

Sträva efter grön finansiering och investering och säkerställa en rättvis omställning

Kommissionen har beräknat att det krävs 260 miljarder euro i ytterligare investeringar per år, dvs. ca 1,5 procent av BNP 2018, om man ska nå de aktuella klimat- och energimålen för 2030 och att det krävs att både den offentliga och den privata sektorn mobiliseras. För det investeringsbehov som måste tillgodoses för att lyckas med den gröna given har kommissionen lagt fram en investeringsplan för att tillgodose ytterligare finansieringsbehov. Kommissionen föreslår ett 25-procentigt mål för integrering av klimatfrågor i alla EU-program. EU:s budget ska bidra till att klimatmålen uppnås på intäktsidan, och kommissionen har föreslagit nya intäktsflöden genom s.k. egna medel. Minst 30 procent av InvestEU-fonden ska bidra till att bekämpa klimatförändringar. Alla medlemsstater har inte samma utgångsläge eller kapacitet att hantera omställningen och kommissionen har därför föreslagit en mekanism för rättvis omställning, inklusive en fond för en rättvis omställning (Just Transition Fund, JTF). Mekanismen ska utnyttja finansieringskällor från EU:s budget och Europeiska investeringsbanksgruppen för att mobilisera privata och offentliga medel, och kommissionen ska hjälpa medlemsstaterna och regionerna med omställningsplaner. Under tredje kvartalet 2020 kommer kommissionen att lägga fram en förnyad strategi för hållbar finansiering. Kommissionen kommer bl.a. att se över direktivet om icke-finansiell rapportering, göra det lättare att identifiera hållbara investeringar genom märkning och integrera klimat- och miljörisker i EU:s tillsynsregelverk.

Miljöanpassa medlemsstaternas budgetar och sända ut rätt prissignaler

Kommissionen vill samarbeta med medlemsstaterna för att granska och jämföra metoder för grön budgetering. På nationell nivå vill kommissionen att den gröna given ska skapa förutsättningar för omfattande skattereformer och att subventioner för fossila bränslen tas bort. Kommissionens förslag om mervärdesskattesatser, som ligger hos rådet, måste antas snabbt och riktlinjerna om statligt stöd kommer att ses över senast 2021.

Mobilisera forskning och främja innovation

Kommissionen föreslår att minst 35 procent av Horisont Europas budget ska användas för finansiering av nya klimatlösningar som är relevanta för den gröna given. Fyra ”gröna given-uppdrag” kommer att bidra till storskaliga förändringar inom områden som anpassning till klimatförändringar, oceaner, städer och mark. Dessa uppdrag kommer att sammanföra en rad olika aktörer, inklusive regioner och invånare. En omedelbar prioritering är att öka EU:s förmåga att förutse och hantera miljökatastrofer.

Främja utbildning

Kommissionen ska förbereda en europeisk kompetensram för att bidra till utveckling och bedömning av kunskaper, kompetens och attityder när det gäller klimatförändring och hållbar utveckling. I syfte att mobilisera 3 miljarder euro i investeringar i skolinfrastruktur under 2020 har kommissionen bl.a. stärkt samarbetet med Europeiska investeringsbanken (EIB). Kompetensagendan och ungdomsgarantin kommer också att uppdateras för att öka anställningsbarheten inom den gröna ekonomin.

En grön princip – ”inte vålla skada”

Alla åtgärder och alla strategier ska dra åt samma håll för att hjälpa EU att klara en lyckad och rättvis omställning till en hållbar framtid. Kommissionens verktyg för bättre lagstiftning utgör en stadig grund för detta. I syfte att få stöd i arbetet med att identifiera och åtgärda inkonsekvenser i den aktuella lagstiftningen uppmanar kommissionen intressenter att använda tillgängliga plattformar för att förenkla lagstiftningen. Kommissionen ska dessutom förbättra hur frågor om hållbarhet och innovation hanteras i riktlinjerna för bättre lagstiftning och i de tillhörande verktygen.

EU som global ledare

Kommissionen betonar att klimatförändringar och miljöförstöring kräver globala lösningar. Kommissionen meddelar därför att den kommer att utveckla en gröna given-diplomati som med diplomati, handelspolitik, utvecklingsstöd och andra utrikespolitiska medel är tänkt att främja en hållbar utveckling i andra delar av världen. Parisavtalet är det multilaterala ramverk som ska göra

det möjligt att bekämpa klimatförändringarna. Den internationella koldioxidmarknaden ska utvecklas för att skapa ekonomiska incitament för klimatåtgärder. Kommissionen ser det som särskilt viktigt att stödja EU:s närmaste grannar i klimatarbetet. Arbetet med en grön agenda för västra Balkan fortgår. I relation till Afrika vill kommissionen att de två kontinenterna ska samarbeta för att skapa hållbara investeringar och arbetstillfällen. Kommissionen vill använda handelspolitiken för att stödja en grön omställning. Kommissionen kommer att föreslå att efterlevnaden av Parisavtalet blir ett väsentligt element i alla framtida övergripande handelsavtal. EU ska använda sin expertis för att uppmuntra partnerländer att utveckla ambitiösa regelverk som både främjar handel och stärker miljö och klimat. I egenskap av världens största inre marknad kan EU fastställa standarder som gäller för globala värdekedjor. Kommissionen kommer att fortsätta att arbeta på nya standarder för hållbar tillväxt och använda sin ekonomiska tyngd för att utforma internationella standarder som överensstämmer med EU:s miljö- och klimatambitioner. Kommissionen kommer också att arbeta för att underlätta handel med miljövaror och miljötjänster och stödja öppna marknader för hållbara produkter. Kommissionen hänvisar även till ett förslag till instrument för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete där det föreslås att 25 procent av dess budget ska anslås till klimatrelaterade mål.

Dags att agera – tillsammans: En europeisk klimatpakt

Kommissionen kommer att lansera en europeisk klimatpakt senast i mars 2020 och den ska på tre olika sätt engagera allmänheten i miljöåtgärder. För det första ska kommissionen uppmuntra till informationsutbyte och inspiration och främja allmänhetens insikter i de hot och utmaningar som klimatförändringar och miljöförstörelse innebär och hur de ska kunna motverkas. För det andra ska det finnas fysiska och virtuella platser för att kunna utbyta idéer och arbeta tillsammans med åtgärder. För det tredje ska kommissionen arbeta med att underlätta för gräsrotsinitiativ om klimatförändringar och miljöskydd. EU-fonder, inklusive för landsbygdsutveckling, ska hjälpa landsbygdsområden att utnyttja möjligheter inom den cirkulära ekonomin och bioekonomin. Kommissionen understryker att den gröna given ska ta särskild hänsyn till de yttersta randområdena, deras särskilda utsatthet och deras tillgångar som biologisk mångfald och förnybara energikällor. Kommissionen ska lägga fram ett nytt miljöhandlingsprogram som kompletterar den europeiska gröna given, och det ska omfatta en ny övervakningsmekanism för att uppnå miljömålen. Kommissionen överväger att se över Århusförordningen för att förenkla icke-statliga organisationers och invånares möjlighet att ifrågasätta lagligheten i beslut som påverkar miljön.

Europeiska rådets, Europaparlamentets och regeringens behandling av meddelandet

Europeiska rådets slutsatser

Europeiska rådet ställde sig vid sitt möte den 11–12 december 2019 bakom målet att i enlighet med Parisavtalet uppnå ett klimatneutralt EU senast 2050 samt avsåg att återkomma till frågan i juni 2020. I samband med detta noterade Europeiska rådet också kommissionens meddelande om den europeiska gröna given samt uppmanade rådet att fortsätta arbetet för att uppnå ett klimatneutralt EU. Europeiska rådet pekade i sina slutsatser på de möjligheter som omställningen till klimatneutralitet kommer att medföra, men också på utmaningar i form av investeringar och en rättvis omställning.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet antog den 15 januari 2020 en resolution om den gröna given. I denna välkomnas initiativet och ambitionen att utarbeta en plan för hållbara investeringar för att bidra till att överbrygga investeringsgapet, finansiera omställningen till en koldioxidneutral ekonomi och säkerställa en rättvis omställning i alla EU:s regioner.

Europaparlamentet vill att den kommande europeiska klimatlagen ska innehålla högre ambitionsnivåer när det gäller EU:s utsläppsminskingsmål för 2030 (55 procent 2030 jämfört med 1990, i stället för föreslagna ”minst minus 50 procent, med sikte på minus 55 procent”).

För att förhindra koldioxidläckage på grund av olikheter när det gäller klimatambitioner runt om i världen vill Europaparlamentet att det inrättas en mekanism för koldioxidjustering vid gränserna som är förenlig med WTO:s bestämmelser.

Europaparlamentet understryker att man kommer att verka för att alla kommande lagförslag ska kunna leva upp till målen i den europeiska gröna given. Högre mål för energieffektivitet och förnybar energi, inklusive bindande mål för varje EU-land när det gäller det senare, och en revidering av annan EU-lagstiftning inom områdena klimat och energi behövs också senast juni 2021, enligt resolutionen.

Regeringens behandling av kommissionens meddelande

Den 18 februari 2020 lämnade regeringen en faktapromemoria (2019/20:FPM13) om kommissionens meddelande till riksdagen. Av promemorian framgår sammanfattningsvis att regeringen välkomnar meddelandet om en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Enligt regeringen innebär klimatomställningen en möjlighet att stärka EU:s konkurrenskraft och välfärd. En klimatlag på EU-nivå bör enligt

regeringen lägga fast ett långsiktigt utsläppsmål om nettonollutsläpp till senast 2050 samt vägledande principer för att nå detta mål. Förslagen bör grunda sig på ett tydligt europeiskt mervärde och samhällsekonomisk effektivitet.

Inom vissa rådskonstellationer har kommissionen presenterat relevanta delar av meddelandet för en initial diskussion. Detta har i förekommande fall föregåtts av regeringens samråd med EU-nämnden samt information och överläggningar i berörda fackutskott.

De olika lagstiftningsförslag och initiativ som aviseras i meddelandet om den gröna given kommer enligt kommissionen att presenteras i den ordning och enligt den tidsplan som framgår av bilagan till meddelandet. Regeringen avser att, genom ansvariga departement, ta fram faktapromemorior och återkomma till riksdagen och de ansvariga fackutskotten i takt med att de förslag och initiativ som aviserats i meddelandet presenteras.

Den parlamentariska behandlingen i andra medlemsstater

Bundesrat (tyska förbundsrådet) antog inom ramen för den politiska dialogen om kommissionens meddelande den 13 mars 2020 ett yttrande. Av yttrandet framgår bl.a. att Bundesrat stöder ambitiösa mål för klimatskydd och betonar vikten av att skapa incitament för klimatskydd. Bundesrat anför vidare att miljöskydd och klimatskydd innebär nya möjligheter att modernisera den europeiska ekonomin. Bundesrat betonar att medborgarnas stöd är avgörande för övergången till en hållbar ekonomi och påpekar också den grundläggande vikten av samordnade åtgärder från alla medlemsstater för att uppnå största möjliga effektivitet av åtgärder mot klimatförändringar. I detta sammanhang välkomnar Bundesrat åtgärder för att effektivt bekämpa skatteundandragande och skattebedrägeri i EU. Bundesrat anför vidare att omvandlingen till en klimatneutral ekonomi kräver enorma investeringar och avgörande åtaganden från den offentliga och privata sektorn. De ekonomiska resurser som behövs för den gröna given måste enligt Bundesrat delvis komma från den privata sektorn, och för att uppmuntra privata aktörer att delta måste rätt ramverk och incitament för affärsmodeller fastställas. Bundesrat anför att många av åtgärderna kommer att vidtas på regional och lokal nivå och att ett nära samarbete och samordning med de europeiska regionerna därför är avgörande för att den gröna given ska lyckas.

Ett motsvarande yttrande antogs den 5 februari 2020 av den nederländska senatens ständiga kommitté för ekonomiska frågor och klimat/ jordbruk, natur och livsmedelskvalitet. Av yttrandet framgår att ett par av partierna, Forum voor Democratie (Forum för demokrati) och Partij voor de Dieren (Djurens rätt), har framfört ett flertal synpunkter på meddelandet och att dessa partier har ställt ett stort antal frågor till kommissionen som kommittén ser fram emot att få svar på. Frågorna rör bl.a. offentligt stöd, demokrati och suveränitet,

natur, ekologi och jordbruk, elektricitet, klimat och energi, klimat kontra ekonomisk tillväxt samt målet med den gröna given.

Den 30 april 2020 yttrade sig även det tjeckiska parlamentets senat över kommissionens meddelande. Av yttrandets sammanfattning framgår bl.a. att senaten stödjer ambitionen om att uppnå klimatneutralitet i EU till 2050. Det framgår vidare att senaten motsätter sig en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet på energiskatteområdet. Senaten framhåller också att det är viktigt att alla lagstiftningsförslag inom ramen för den gröna given åtföljs av en detaljerad konsekvensbedömning för såväl EU som, om möjligt, för enskilda medlemsstater. Senaten påpekar också att det kommer att krävas betydande privata och offentliga investeringar för att uppnå klimatneutralitet i EU till 2050. Senaten betonar också att övergången till klimatneutralitet måste vara rättvis. Senaten framhåller också att medlemsstaterna ska ha möjlighet att välja sin egen väg till klimatneutralitet och påminner om medlemsstaternas rätt att bestämma sin energimix. Vidare anser senaten att det är mycket viktigt att EU lägger stor vikt vid s.k. grön diplomati vid förhandlingar om handelsavtal med tredje länder.

Vidare yttrade sig det tjeckiska parlamentets deputeradekammare inom ramen för den politiska dialogen till kommissionen den 4 maj 2020. Av det följebrev på engelska som skickats tillsammans med yttrandet framgår bl.a. att övergången till en lågutsläppsekonomi inte får ha en långvarig negativ inverkan på medlemsstaternas ekonomier, på deras industriers konkurrenskraft eller på det sociala området samt att medlemsstaternas säkerhet inte får äventyras. Kommissionen uppmanas också att se över det ambitiösa EU-målet för att uppnå koldioxidneutraliteten fram till 2050 och sättet att nå det.

Enligt IPEX (the platform for EU interparliamentary exchange) har även parlamenten i Österrike, Belgien, Litauen, Polen, Rumänien och Slovakien inlett förfaranden med anledning av kommissionens meddelande men de har fram till den 18 maj 2020 inte lämnat några yttranden.

Utskottets granskning

Utskottets ställningstagande

Allmänt

På ett övergripande plan välkomnar miljö- och jordbruksutskottet kommissionens meddelande om en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Det är dock angeläget att den höga ambitionen omsätts i konkret politik och lagstiftning. Förslagen behöver enligt utskottets mening åtföljas av gedigna konsekvensanalyser för EU. Utskottet välkomnar särskilt förslag med tydligt europeiskt mervärde och där den europeiska plattformen kan användas för att lösa gränsöverskridande miljö- och energiproblem. När det behövs reglering på EU-nivå är det viktigt att ta hänsyn till att kostnadseffektiviteten för specifika åtgärder kan skilja sig åt mellan medlemsstater och beroende på när i tiden de genomförs. Omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste enligt utskottets mening påskyndas, omfatta alla sektorer samt genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt och inkluderande sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser. Utskottet välkomnar att den gröna given ska bidra till en konkurrenskraftig ekonomi som också skyddar, bevarar och förbättrar EU:s naturkapital och biodiversitet samt allmänhetens hälsa och välbefinnande. Utskottet stöder ansatsen att EU-budgeten ska bidra till en klimatomställning i hela EU. Utgiftsdrivande åtgärder, som exempelvis fonden för en rättvis omställning (Just Transition Fund) behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Utskottet stödjer kommissionens ambition att integrera hållbarhet i all EU-politik för att nå klimat- och miljömålen. Som en konsekvens av skärpta mål för miljö och klimat behöver EU:s sektors- och genomförandelagstiftning, processer och regelverk ses över så snart som möjligt så att dessa bidrar till, och inte motverkar, att miljö- och klimatmålen nås. För ett effektivt genomförande av förslag relaterade till den gröna given bör insatser, när så är lämpligt, integreras i redan befintliga EU-verktyg och EU-processer. Samtidigt är det enligt utskottets uppfattning viktigt att varje politikområde hanteras inom den mest lämpliga ramen för EU-samarbetet, baserad på den fördragsfästa kompetensfördelningen och med hänsyn till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna.

När det gäller planeringsterminen anser utskottet att den även fortsättningsvis bör fokusera på sina kärnfrågor som rör att säkerställa sunda offentliga finanser, förebygga och korrigera makroekonomiska obalanser, främja hållbar ekonomisk tillväxt, välfungerande arbetsmarknader och social inkludering.

Kvinnors och mäns klimatpåverkan skiljer sig åt, och även hur de i sin tur påverkas av klimatförändringarna. Därför anser utskottet att EU:s gröna giv måste genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv i såväl analys- som genomförande- och uppföljningsfasen.

Det pågående utbrottet av covid-19 har inte bara påverkat människors hälsa utan har också skapat en ekonomisk kris såväl i hela EU som globalt. Utskottet anser att den gröna given behöver vara utgångspunkten i EU:s återhämtningsarbete. Utöver den pågående pandemin har också klimatförändringar stor påverkan på livsmedelssystemets förmåga till produktion och distribution. Det är enligt utskottets mening därför mycket viktigt att återhämtningsarbetet bidrar till att minska sårbarheten i jordbruks- och livsmedelssystemen.

Av finansutskottets yttrande (bilaga 4) framgår att utskottet stödjer arbetet inom den europeiska planeringsterminen, som utgör en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken inom EU. Finansutskottet framhåller vikten av att EU:s medlemsländer för en ekonomisk politik med nationellt ägarskap för genomförande av strukturreformer, och den europeiska planeringsterminen stärker incitamenten för medlemsländerna att föra en ansvarsfull finanspolitik. Finansutskottet anför vidare att rådet och kommissionen när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken fullt ut ska respektera de nationella parlamentens roll. Finansutskottet anser liksom regeringen att planeringsterminen ska fortsätta att fokusera på sina fördragsfästa uppgifter. Finansutskottet anför att det kan stödja kommissionens ambition att integrera hållbarhet i terminen.

Miljö- och jordbruksutskottet delar finansutskottets bedömningar.

Utöver det som nu anförts utvecklar miljö- och jordbruksutskottet i det följande närmare sin uppfattning i vissa av de frågor som berörs i kommissionens meddelande.

Skärpning av EU:s klimatmål för 2030 och 2050

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar det förslag om en europeisk klimatlag som kommissionen – som aviserats i meddelandet om den gröna given – presenterade i mars 2020. Syftet med den föreslagna klimatlagen är att skapa ett långsiktigt och övergripande ramverk för omställningen till ett klimatneutralt EU senast 2050 och för att stärka klimatanpassningsförmågan. Utskottet anser att den europeiska klimatlagen bör lägga fast det långsiktiga utsläppsmålet om nettonollutsläpp till senast 2050 samt vägledande principer för att nå detta mål. EU:s mål för minskningar av växthusgasutsläpp till 2030 bör skärpas till minst minus 55 procent jämfört med 1990 och vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Detta skärpta mål bör enligt utskottets uppfattning skrivas in i den europeiska klimatlagen och bör göra det möjligt för EU att under 2020 höja sitt åtagande under Parisavtalet. Senast sommaren 2020 avser kommissionen att lägga fram en plan för att höja EU:s mål för minskade växthusgasutsläpp för 2030 till minst minus 50 procent, med sikte

på minus 55 procent. Kommissionen bör även inkludera ett utsläppsminskingsmål 2040 samt återkommande kontrollstationer för att granska att befintliga styrmedel är tillräckligt effektiva för att minska utsläppen i EU.

Utskottet anser vidare att målet om nettonollutsläpp till senast 2050 bör gälla såväl för EU som helhet som för varje enskild medlemsstat på nationell nivå. Medlemsstaternas ansvar för att nå målen fordrar, utöver gemensamma insatser, att nationella åtgärder vidtas i samtliga medlemsstater. Medlemsstater som går längre än målsättningarna ska enligt utskottets mening inte tvingas kompensera för sådana medlemsstater som inte lever upp till de uppsatta målen.

Lagstiftningen i klimatramverket till 2030 behöver ses över så tidigt som möjligt och skärpas, framför allt inom EU:s utsläppshandelssystem och förordningen om ansvarsfördelning för utsläpp av växthusgaser. Utskottet välkomnar därför att kommissionen enligt förslaget senast i juni 2021 ska genomföra en sådan översyn och föreslå nödvändiga lagändringar. Översynen ska enligt utskottet enbart kunna leda till att klimatambitionerna skärps, men utskottet vill samtidigt framhålla att regelverket inte får hindra en långsiktig ökad och hållbar produktion av bioenergi, livsmedel och fossilfria material från jord- och skogsbruket.

Utskottet välkomnar en genomgripande analys från kommissionen om hur en gränsjusteringsmekanism för koldioxid skulle kunna utformas så att den praktiskt fungerar som en klimatåtgärd och ett effektivt verktyg för att motverka koldioxidläckage. Utskottet vill dock samtidigt betona vikten av att en gränsjusteringsmekanism med syftet att säkerställa att importpriser återspeglar produkters koldioxidinnehåll inte utvecklas till en konventionell importtull. Enligt utskottet är det därför angeläget att effekterna på handel och konkurrenskraft, inklusive förenligheten med WTO-regelverket, analyseras nog i arbetet med utformningen av denna mekanism.

Utskottet välkomnar att en strategi för klimatanpassning tas fram i syfte att ge ett europeiskt mervärde och samordningsvinster. Ett stärkt EU-arbete bidrar också till den svenska regeringens mål för klimatanpassning om att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta till vara möjligheter. Det är enligt utskottet samtidigt viktigt att beakta klimatanpassningsarbetets nationella karaktär och behov eftersom konsekvenserna av ett förändrat klimat varierar beroende av nationella, regionala och lokala förutsättningar.

Utskottet stödjer inte förslaget om en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet på skatteområdet. Det är viktigt att respektera medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet, liksom de nationella parlamentens roll vid beslut om skattefrågor. Enhälligheten säkrar regeringens och riksdagens inflytande och befogenhet över skattefrågorna.

Skatteutskottet anför i sitt yttrande (bilaga 5) att utskottet delar kommissionens bedömning att det är nödvändigt att ställa om politiken och att

det därför är viktigt att även beskattningen är förenlig med miljö- och klimatmålen. Ekonomiska styrmedel bör enligt skatteutskottet användas för att nå klimatmålen. Skatteutskottet är positivt till kommissionens översyn av energiskattedirektivet och andra relevanta delar av EU:s regelverk som bl.a. kan möjliggöra en kostnadseffektiv styrning mot minskade utsläpp av växthusgaser. Skatteutskottet stödjer dock inte kommissionens förslag om en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet på skatteområdet. Skatteutskottet anser att förslaget om en ändrad beslutsprocess för skattepolitiken leder till en urholkning av medlemsstaternas skattesuveränitet. Medlemsstaternas möjligheter att införa och behålla egna nationella skatteregler är en mycket viktig princip som skatteutskottet anser måste värnas. Det är enligt skatteutskottet viktigt att respektera medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet liksom de nationella parlamentens roll vid beslut om skattefrågor. Skatteutskottet framhåller vidare att kravet på enhällighet säkrar såväl regeringens som riksdagens inflytande på och befogenheter över skattefrågorna.

Miljö- och jordbruksutskottet delar skatteutskottets bedömningar.

Ren och trygg energiförsörjning till rimligt pris

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar en översyn av förnybart- och energieffektiviseringsdirektiven med hänsyn till en ökad ambition, liksom initiativ som siktar på att ta sig an långsiktiga utmaningar på energiområdet.

Näringsutskottet konstaterar i sitt yttrande (bilaga 2) att EU-kommissionen har en ökad ambition att hitta lösningar på långsiktiga utmaningar inom miljö- och energiområdena. I meddelandet anges att det inom de närmaste åren eventuellt kan bli aktuellt med en översyn av vissa av de rättsakter som formar EU:s energipolitik, vilket näringsutskottet välkomnar. Näringsutskottet understryker dock i detta sammanhang vikten av att de enskilda medlemsstaterna även i fortsättningen får bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energikällor, göra sina egna val mellan olika energikällor och råda över den egna energiförsörjningens allmänna struktur. EU behöver enligt näringsutskottets uppfattning en energipolitik som driver utvecklingen mot ett mer klimatsmart samhälle. En del i en sådan politik bör enligt näringsutskottet vara att kostnaden för utsläpp från fossila bränslen bör öka och utgöra incitament för t.ex. energieffektivisering och omställning av värmesektorn. EU-kommissionen bör enligt näringsutskottet även ta fram lösningar för att EU på sikt helt ska kunna fasa ut fossila bränslen, vilket bör innefatta att subventionerna till fossila energislag tas bort. En utfasning av t.ex. fossil gas och olja skulle bidra till en ökad försörjningstrygghet genom diversifiering av energitillförseln. Under den kommande lagstiftningscykeln är det enligt näringsutskottets uppfattning även nödvändigt med förslag om högre bindande mål för förnybar energi som innebär att samtliga medlemsstater tar ett ansvar för att minska sin klimatpåverkan. Näringsutskottet understryker också att medlemsstaternas kollektiva ansvar för att nå målsättningarna innebär att

samtliga medlemsstater ska utforma nationell politik för att nå målen. Enskilda medlemsstater ska kunna gå längre än nuvarande ambitioner, vilket dock inte ska kunna kompensera för att andra medlemsstater inte vidtar några eller tillräckliga åtgärder. Det långsiktiga arbetet med riktade insatser för t.ex. integrering och utveckling av elmarknaden bör enligt näringsutskottet också fortsätta och utvecklas. Säkra elleveranser är något som behövs för att bl.a. främja elfordon inom transportsektorn och underlätta överflyttning av transporter till järnväg. Näringsutskottet understryker också vikten av att de kommande förslagen inom ramen för den gröna given är kostnadseffektiva, och påminner om att kostnadseffektiviteten för specifika åtgärder kan skilja sig åt mellan medlemsstater och beroende på när i tiden de genomförs.

Miljö- och jordbruksutskottet delar näringsutskottets bedömningar.

Industrin ska verka för en ren och cirkulär ekonomi

Miljö- och jordbruksutskottet anser att EU:s industripolitik måste bidra till omställningen till ett klimatneutralt samhälle och tillvarata de möjligheter som en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi, strukturomvandling, digitalisering samt den ökade betydelsen av tjänstefiering och regionala värdekedjor medför. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet det meddelande om en ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin som kommissionen, i enlighet med vad som aviserats i meddelandet om den gröna given, presenterade i mars 2020. Utskottet ställer sig positivt till det helhetsgrepp som kommissionen har tagit i frågan och att omställningen till en cirkulär ekonomi ses som en del i att säkerställa EU:s långsiktiga konkurrenskraft. Det är enligt utskottet också glädjande att revideringen av industriutsläppsdirektivet tas upp som en del i att möjliggöra en ökad cirkularitet inom industrin och att cirkulär ekonomi ska integreras i dokumenten gällande bästa tillgängliga teknik. Det är enligt utskottet även viktigt att industriutsläppsdirektivet bidrar till giftfria kretslopp. Utskottet efterfrågar i detta sammanhang också att ekodesignkrav utökas till fler produktgrupper liksom att kraven inte enbart tar hänsyn till energianvändningen i användarfasen. Produktens hela livscykel bör beaktas och det bör i större utsträckning ställas krav på teknisk livslängd, återvinning, reparerbarhet, vattenanvändning, utsläpp till miljön, informationskrav kring farliga ämnen och liknande.

Ändamålsenliga krav på återvunnet material i produkter driver en marknadsefterfrågan och det kan enligt utskottet vara ett incitament för att öka insamling, sortering och återvinning av avfall. Utskottet ser därför positivt på att kommissionen vill öka andelen återvunnet material i produkter. Utskottet vill dock särskilt framhålla att det är viktigt med kunskap om innehållet i det återvunna materialet och att det är av hög kvalitet och bidrar till giftfria kretslopp. Det är enligt utskottets mening också viktigt att det utvecklas robusta metoder, tekniska eller administrativa, för att på ett rättssäkert sätt kunna verifiera innehåll av återvunnet material i produkter. När det gäller utarbetandet av legala krav på användning av återvunnet material i produkter

vill utskottet framhålla att det är viktigt att eftersträva lika villkor för tillverkning inom EU och import av produkter.

Utskottet ser också positivt på att kommissionen, i såväl detta som andra sammanhang, vill driva på arbetet för produktinformation till konsumenter och välkomnar att kommissionen vill mobilisera potentialen för digitalisering av produktinformation.

När det gäller de utpekade värdekedjorna för förpackningar, plast och textilier anser utskottet att det är positivt att handlingsplanen innehåller åtgärder för att uppdatera väsentliga krav för förpackningar och att det aviseras åtgärder mot överpaketering. Utskottet anser vidare att det är bra med krav på innehållet i återvunnen plast eftersom detta kan bidra till att skapa en fungerande marknad med efterfrågan på giftfria återvunna plastråvaror. Utskottet ställer sig också mycket positivt till att kommissionen avser att besluta om begränsningar av mikroplast, och utskottet välkomnar också att en EU-strategi för textilier aviseras.

Utskottet ställer sig positivt till den aviserad översynen av EU:s åtgärder mot föroreningar från stora industrianläggningar. Utskottet vill i det sammanhanget framhålla att det måste finnas en samstämmighet mellan handlingsplanen för cirkulär ekonomi, industristrategin och industriutsläppsdirektivet. När det gäller industristrategin anser utskottet att den bör syfta till att skapa säkerhet och långsiktighet för att mobilisera investeringar och den bör också främja innovationer. Industristrategin bör även skapa incitament för att ställa om verksamheter för att minska utsläppen samt belöna de verksamheter som redan har genomfört strukturomvandlingar.

När det gäller EU:s industripolitik anför näringsutskottet i sitt yttrande (bilaga 2) att det är utskottets uppfattning att politiken bör utformas så att den förbättrar industrins konkurrenskraft samtidigt som den bidrar till omställningen till ett klimatneutralt samhälle. En sådan politik måste enligt näringsutskottet tillvarata de möjligheter som en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi, strukturomvandling, digitalisering samt den ökade betydelsen av tjänstefiering och regionala värdekedjor medför. Ett tydligt exempel på hur basindustrin kan ställa om är enligt näringsutskottet det svenska samarbetsprojektet Hybrit som syftar till att drastiskt minska stålindustrins utsläpp av koldioxid.

När det gäller digitalisering noterar trafikutskottet i sitt yttrande (bilaga 3) att kommissionen bl.a. överväger åtgärder för att se till att digital teknik kan påskynda och maximera politikens effekter för att hantera klimatförändringar och skydda miljön. Trafikutskottet välkomnar detta och anser att det är viktigt att de EU-åtgärder som vidtas inom politiken för informationssamhället ska bidra till goda förutsättningar för en väl fungerande inre marknad, liksom en effektiv, robust och säker infrastruktur samt ett stort utbud av kommunikationstjänster. Därtill delar trafikutskottet kommissionens uppfattning om att det är viktigt att den digitala sektorn i EU även prioriterar hållbarhetsfrågor. Trafikutskottet påminner också om det för att kunna tillvarata möjligheterna med digital teknik såsom 5G är viktigt att fortsätta att kontinuerligt verka för

ett stärkt samarbete och gemensamt förhållningssätt inom EU kring frågor om 5G-nätens säkerhet och cybersäkerhet.

Miljö- och jordbruksutskottet delar näringsutskottets och trafikutskottets bedömningar.

Att bygga och renovera på ett energi- och resurseffektivt sätt

Miljö- och jordbruksutskottet är positivt till en revidering av byggproduktförordningen och välkomnar därför att en sådan revidering tas upp i det förslag till handlingsplan för cirkulär ekonomi som kommissionen presenterade i mars 2020. När det gäller byggande och byggnader är det bra med det ökade fokuset på cirkulär ekonomi, men enligt utskottets uppfattning saknas perspektivet om giftfria kretslopp i kommissionens förslag till handlingsplan för cirkulär ekonomi. Det är viktigt att horisontella krav för en giftfri miljö beaktas i detta sammanhang. För att åstadkomma en cirkulär ekonomi inom byggsektorn kommer det enligt utskottet att vara viktigt att förbättra och utöka informationen om byggprodukters innehåll. Det är även viktigt att underlätta spårbarheten av ämnen eller material i byggprodukter som kan komma att bli problematiska vid avfallshantering och materialåtervinning. I detta sammanhang vill utskottet dessutom framhålla att ett ökat byggande i trä kan bidra till att uppnå bl.a. klimatmålen. En ökad träbyggnation skapar en potential att öka kolinlagringen och genom att kombinera biobränslen med koldioxidavskiljning och lagring (Carbone Capture and Storage, CCS) i materialindustrin kan även negativa utsläpp skapas.

Snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet

Miljö- och jordbruksutskottet ser positivt på kommissionens initiativ om en strategi för en hållbar och smart mobilitet. Det behövs en kombination av olika styrmedel såsom regleringar, prissättning, finansiering och information för att minska transportsektorns utsläpp. EU behöver särskilt bidra till fler fordon med nollutsläpp eller mycket låga utsläpp, snabb elektrifiering och en övergång till hållbara förnybara drivmedel samt ökad transporteffektivitet.

Trafikutskottet konstaterar i sitt yttrande (bilaga 3) att omställningen till ett långsiktigt hållbart transportsystem är en av de största utmaningar som transportpolitiken står inför. Trafikutskottet har enligt yttrandet tidigare framhållit att ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft och att det därför är av stor vikt att Sverige och övriga medlemsstater fullföljer sina åtaganden i arbetet med att förverkliga en fullt fungerande inre marknad för transporter, t.ex. i fråga om det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet (yttr. 2017/18:TU6y). Trafikutskottet påminner i sammanhanget om att det är viktigt med ambitiösa klimatmål för transportsektorn både på kort och på lång sikt. Vidare framgår av yttrandet att trafikutskottet delar

kommissionens uppfattning om att samtliga trafikslag måste bidra till transportsektorns utsläppsminskning. Trafikutskottet har i tidigare sammanhang, senast i betänkande 2018/19:TU16, framhållit att transporterens klimatpåverkan kan minskas bl.a. genom effektivare transporter och en övergång till förnybara drivmedel inklusive el, samt genom att tillvarata möjligheterna med ny teknik. Ett sätt att främja effektiva, kapacitetsstarka och hållbara transporter är att använda tyngre och längre lastbilar och tåg, vilket gör det möjligt att öka godstransporternas kapacitet och samtidigt minska utsläppsnivåerna. Trafikutskottet anser att det behövs en kombination av olika styrmedel för att minska transportsektorns utsläpp och att EU bl.a. kan bidra till fler fordon med nollutsläpp eller mycket låga utsläpp, snabb elektrifiering och en övergång till hållbara förnybara drivmedel samt ökad transporteffektivitet. Trafikutskottet anser därmed att det är positivt att kommissionen har för avsikt att anta en strategi för en hållbar och smart mobilitet som tar sikte på denna övergripande utmaning för transportsektorn och som kommer att innefatta åtgärder för de olika utsläppskällorna. Det är dock enligt trafikutskottet viktigt att även landsbygder innefattas i arbetet med en omställning till hållbar och smart mobilitet och att man främjar hållbara mobilitetslösningar som kan förbättra förutsättningarna att bo, leva och verka i alla delar av landet, vilket framhålls i trafikutskottets nyligen framtagna rapport om mobilitet på landsbygder (2019/20:RFR10). I yttrandet framhåller trafikutskottet att godstransporterna i Sverige utförs med samtliga trafikslag, dvs. spårburen trafik, vägtrafik, sjöfart (inklusive inlandssjöfart) och luftfart, och att godstransporter har stor betydelse för att hela Sverige ska fungera, även vid påfrestningar. Det är enligt trafikutskottet därför angeläget att verka för en effektiv användning av transportsystemet där alla transporter genomförs på ett transporteffektivt sätt, vilket bl.a. kan handla om att skapa förutsättningar för fler godstransporter på järnväg och med fartyg och att intensiviera arbetet med att främja intermodala transportlösningar. Trafikutskottet påminner även om att utskottet i tidigare sammanhang har framhållit att med ett gemensamt europeiskt luftrum skulle kapaciteten i luftrummet kunna öka och bränsleförbrukningen minska (bet. 2018/19:TU15). Trafikutskottet anför vidare att utskottet i tidigare sammanhang har uppmärksammat och välkomnat den snabba ökningen av bl.a. elbilar och laddhybrider (bet. 2018/19:TU16). Trafikutskottet påminner i sammanhanget också om att en avgörande förutsättning för att konsumenterna ska välja alternativa drivmedel är att det finns en tillräckligt väl utbyggd infrastruktur för att kunna tanka eller ladda fordonen under färd och att det upplevs som enkelt och bekvämt. Det är enligt trafikutskottet därför positivt att kommissionen bl.a. har för avsikt att se över den befintliga lagstiftningen för att stödja infrastruktur för fossilfri tankning och laddning och på så sätt påskynda införandet av utsläppsfria och utsläppsnåla fordon och fartyg. Trafikutskottet lyfter också fram vikten av en god infrastruktur för samtliga trafikslag och av att beakta de behov som finns för att tillgodose infrastruktur för nya hållbara lösningar inom luftfarten.

Trafikutskottet anför i sitt yttrande vidare att utskottet delar kommissionens uppfattning om vikten av att samordna åtgärder inom EU med åtgärder på global nivå. Trafikutskottet påminner om att utskottet tidigare har konstaterat att de stora klimatutmaningarna för sjöfarten och flyget är gränsöverskridande och att internationella beslut är avgörande för att minska utsläppen samt att det är viktigt att även fortsättningsvis ha en hög ambitionsnivå (bet. 2018/19:TU14 och bet. 2018/19:TU15). Det är enligt trafikutskottet därför angeläget att vara pådrivande i Icao och andra internationella forum för att klimatstyrmedel på internationell nivå ska bli optimala och så effektiva som möjligt för att uppnå en verklig omställning av det internationella flygets fossilberoende och klimatbelastning.

När det gäller teknikutveckling anför trafikutskottet i yttrandet att utskottet delar kommissionens uppfattning om vikten av att tillvarata möjligheterna med ny teknik, och utskottet har i flera olika sammanhang framhållit behovet av ny kunskap och nya innovativa lösningar. Trafikutskottet pekar på att utskottet tidigare har anført att t.ex. teknikutvecklingen när det gäller automatiserade fordon både är ett sätt att möta samhällsutmaningar såsom klimat och hälsa och en möjlighet att stärka konkurrenskraften, exportindustrin och nya arbetstillfällen, såväl i Sverige som på EU-nivå (bet. 2018/19:TU3). Vidare har trafikutskottet betonat att det är viktigt att nyckeltekniken för automatiserade fordon utvecklas i Europa och att det finns en modern rättslig ram. Eftersom ny teknik inte per definition främjar samhällsnyttor, såsom minskade utsläpp av växthusgaser, är det enligt trafikutskottet viktigt att arbeta aktivt för att understödja en teknikutveckling som kan fungera som ett medel för att nå viktiga samhällsmål i form av enklare, renare och mer tillgängliga transporter.

I yttrandet anför trafikutskottet vidare att det anser att kommissionen på ett övergripande plan lyfter fram många viktiga transportrelaterade aspekter i den gröna given. Trafikutskottet saknar dock ett resonemang från kommissionen om vikten av att främja och underlätta gränsöverskridande tågresor, och på så sätt en överflyttning av personresor till tåg, och påminner om att det i dagsläget många gånger är komplicerat att boka och åka tåg från Sverige ned till Europa. Trafikutskottet noterar dock i sammanhanget att kommissionen nyligen antog ett meddelande om ett Europaår för järnvägen 2021 (COM(2020) 78), där kommissionen understryker järnvägens europeiska, gränsöverskridande dimension, och anger att järnvägen behöver en extra knuff för att bli mer attraktiv för privat- och affärsresenärer både till vardags och på längre sträckor. Därutöver hade trafikutskottet gärna sett att kommissionen lyft fram frågan om den ökade e-handels transportmönster, vilket är ett relativt utforskat område men med viktiga gränsöverskridande dimensioner. Trafikutskottet noterar i sammanhanget att e-handeln enligt Trafikanalys har potential att leda till minskade trafikvolym och minskad energianvändning om inköpsresor med bil kan ersättas av mer effektiva godstransporter, men om så inte sker kan e-handeln snarare leda till ökade trafikvolym. Det finns enligt trafikutskottet därmed behov av att följa utvecklingen framöver.

Miljö- och jordbruksutskottet delar trafikutskottets bedömningar.

Från jord till bord – ett rättvist, hälsosamt och miljövänligt livsmedelssystem

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar kommissionens initiativ till den kommande strategin från jord till bord. Hållbara livsmedelssystem bör enligt utskottets uppfattning utöver fokus på en hållbar livsmedelsproduktion även innehålla verktyg som underlättar hållbara och hälsomässiga val för konsumenter. Utskottet välkomnar kommissionens ambitioner på miljö- och klimatområdet kopplat till livsmedelssystemet och det är enligt utskottet viktigt att dessa, liksom frågorna om konkurrenskraft och likvärdiga konkurrensförhållanden för jordbrukare inom EU, får genomslag i den kommande perioden för den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet stödjer ambitionerna om en hållbar animalieproduktion med strängare djurskyddskrav, förebyggande djurhälsoarbete som ger friska djur och låg antibiotikaanvändning. Utskottet vill dock särskilt poängtera vikten av att åtgärder vidtas som gör att ambitionerna omsätts i handling i hela EU. Utskottet vill i detta sammanhang även påtala att kontrollen av efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen och reglerna för antibiotikaanvändning måste förbättras i hela EU. Utskottet vill också framhålla att djurskyddskrav och låg antibiotikaanvändning kan förenas med lönsamhet eftersom det innebär ett tydligt mervärde för konsumenterna. Förutom ambitionerna om en hållbar animalieproduktion stödjer utskottet också kommissionens ambitioner om utveckling av nya klimatsmarta vegetariska livsmedel och ökad odling av proteingrödor.

Utskottet välkomnar att kommissionen avser att formulera en handlingsplan för att minska användningen av skadliga växtskyddsmedel. Enligt utskottet är det mycket viktigt att användningen av växtskyddsmedel sker på ett ansvarsfullt sätt och handlingsplanen bör beakta att växtskyddsmedel har stor betydelse för livsmedelsproduktionen. Handlingsplanen bör därför enligt utskottet också innehålla förslag och åtgärder som stimulerar innovation av hållbara växtskyddsmedel och alternativa metoder. Utskottet välkomnar också kommissionens ambitioner om att minska användningen av och riskerna med antibiotika. För att nå målen om minskad antibiotikaanvändning är god djurhållning ett viktigt verktyg för att förebygga sjukdom. Den nya gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken kommer naturligtvis att vara centrala delar för att nå målsättningarna i den aviserade strategin, men utskottet vill samtidigt framhålla att forskning, innovationer och dess implementering kommer att ha stor betydelse för att uppnå den gröna givens ambitioner.

Utskottet välkomnar strategin som ett komplement till nuvarande lagstiftning på områdena. Utskottet vill se satsningar för att locka fler unga till lantbruket genom främjande av exempelvis utbildning och kunskaps-spridande. När en harmoniserad beräkningsmetod och definition av matsvinn

finns på plats bör strategin enligt utskottets uppfattning omfatta ett mål för att minska matsvinnet i EU.

Bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald

Miljö- och jordbruksutskottet stödjer att kommissionen tidigt under mandatperioden avser att presentera ett förslag om en strategi med mål för biologisk mångfald efter 2020. Strategin bör enligt utskottet innehålla åtgärder som adresserar de viktigaste påverkansfaktorerna som orsakar förlust av biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster. I detta sammanhang anser utskottet även att EU bör fortsätta att driva på för ett ambitiöst avtal för skydd av biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion inom ramen för havsrättskonventionen.

Utskottet välkomnar att kommissionen tar fram en ny skogsstrategi för EU under 2020 för att ersätta den nuvarande som löper ut efter 2020. Utskottet anser att strategin även fortsättningsvis ska betona skogens mångsidighet och ta sin utgångspunkt i hållbart skogsbruk och därmed omfatta både brukande och skydd av skog som jämbördiga mål. Skogsstrategin bör i linje med det formuleras så att den främjar en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Utskottet framhåller att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara jämbördig med och av samma relevans som andra EU-strategier, särskilt EU:s strategier om biologisk mångfald, om bioekonomi och om klimatanpassning. Samtidigt ska det nationella självbestämmandet i skogliga frågor värnas även i fortsättningen. När det gäller bioekonomistrategin bör denna enligt utskottet fortsätta att syfta till att göra det möjligt att ersätta fossilintensiva material och bränslen med förnybara, biobaserade alternativ.

Enligt utskottet ska EU:s insatser främja förutsättningarna för ett hållbart skogsbruk och bygga på existerande definitioner av ett hållbart skogsbruk. EU:s skogsstrategi måste värna skogens klimatnytta och det är därför av avgörande betydelse att skogsstrategin inte underordnas strategin för biologisk mångfald. I strategin för biologisk mångfald är det, i likhet med vad som gäller på andra områden, viktigt att beakta ekonomiska och sociala hållbarhetsaspekter. Implementeringen av naturvårdsdirektiven måste enligt utskottet ta hänsyn till medlemsländernas skilda nationella förutsättningar.

En nollutsläppsvision för en giftfri miljö

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar kommissionens nollutsläppsvision för en giftfri miljö och konstaterar att det behövs fortsatta och förstärkta åtgärder för att minska riskerna för hälsa och miljö kopplat till kemikalier. Utskottet efterfrågar striktare regler om hormonstörande ämnen i all relevant lagstiftning, och all relevant lagstiftning bör också beakta kombinations-effekter och att ämnen i högre grad hanteras gruppvis för att undvika s.k. falsk substitution. Utskottet anser även att kommissionen, i linje med vad Sverige tillsammans med ett antal andra medlemsstater har föreslagit, dels bör presentera en EU-handlingsplan för högfluorerade ämnen (PFAS), dels arbeta

vidare med ytterligare begränsningar enligt Reach för PFAS. Kommissionen bör även vidta åtgärder för att minska utsläppen av läkemedel i miljön. Utskottet välkomnar också en ökad ambition för en ansvarsfull användning av kemiska växtskyddsmedel inom EU.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla att giftfria kretslopp är en förutsättning för att främja en cirkulär ekonomi. Om en marknad för återvunnet material ska fungera krävs det att man kan vara säker på att dessa material uppfyller samma krav på säkerhet och kvalitet som nya material. Genom utfasning av särskilt farliga ämnen möjliggörs ökad återvinning. Det är bra att kemikalier lyfts fram i den handlingsplan för cirkulär ekonomi som kommissionen nyligen har presenterat, men enligt utskottets mening är det viktigt att kemikaliefrågor integreras i policyutvecklingen på relevanta områden och inte enbart behandlas som en separat fråga. Utskottet ser fram emot den kommande kemikaliestrategin för hållbarhet och anser att ambitionerna från EU:s sjunde miljöhandlingsprogram om en strategi för giftfri miljö måste behållas i arbetet med kemikaliestrategin.

Sträva efter grön finansiering och investering och säkerställa en rättvis omställning

Omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste enligt miljö- och jordbruksutskottets mening påskyndas, omfatta alla sektorer samt genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt och inkluderande sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser. Utgiftsdrivande åtgärder, som exempelvis fonden för en rättvis omställning (Just Transition Fund) behöver enligt utskottet finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

I näringsutskottets yttrande (bilaga 2) anför utskottet att omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas samtidigt som den genomförs på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser. Nya åtgärder som inrättandet av fonden för en rättvis omställning bör enligt näringsutskottets uppfattning därför finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Av finansutskottets yttrande (bilaga 4) framgår att utskottet tidigare har framhållit att EIB:s verksamhet utgör ett värdefullt bidrag för att stärka och utveckla EU:s inre marknad och för att förbättra förutsättningarna för en stark och hållbar tillväxt i EU. Finansutskottet anser att EIB bör fortsätta att fokusera på projekt med högt mervärde och öka andelen gröna investeringar på ett finansiellt hållbart sätt. Finansutskottet anser att en stor del av den finansiering som krävs för en grön omställning kommer att behöva komma från privat sektor. Finansutskottet välkomnar därför att investeringsplanen tar ett brett grepp med ambitionen att ytterligare möjliggöra gröna investeringar från både privat och offentlig sektor. Finansutskottet ser i sammanhanget fram emot att ta del av den förnyade strategi för hållbar finansiering som kommissionen aviserat. I yttrandet anför finansutskottet att den svenska

restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budget är fast förankrad i riksdagen. Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU och en kostnadseffektiv användning av EU:s medel. Finansutskottet anser att utgiftsdrivande åtgärder som presenteras av kommissionen bör finansieras genom omprioriteringar i den kommande fleråriga budgetramen. När det gäller insatser från EU:s budget, InvestEU och EIB är det enligt finansutskottet viktigt att dessa har ett högt mervärde, inte överlappar andra insatser och följs upp på ett rigoröst och transparent sätt. Finansutskottet anser vidare att mekanismen för rättvis omställning bör omfatta tydliga omställningskrav och konditionalitet. Bidrag från EU-budgeten till mekanismens tre olika delar, inklusive fonden för en rättvis omställning bör enligt finansutskottet finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Miljö- och jordbruksutskottet delar näringsutskottets och finansutskottets bedömningar.

Mobilisera forskning och främja innovation

Som miljö- och jordbruksutskottet redan har framhållit under avsnittet om en hållbar livsmedelskedja kommer forskning, innovationer och dess implementering att ha stor betydelse för att uppnå den gröna givens ambitioner.

Utbildningsutskottet har i sitt yttrande (bilaga 6) framhållit att det europeiska forskningssamarbetet, med det kommande ramprogrammet Horisont Europa i spetsen, är av stor betydelse för att klara av den gröna omställningen. Det är utbildningsutskottets uppfattning att det är genom forskningen som nya, hållbara metoder och innovativa lösningar kan utvecklas. Mot den bakgrunden välkomnar utbildningsutskottet att Horisont Europa kommer att kunna bidra till klimatlösningar som är relevanta för genomförandet av den gröna given. Utbildningsutskottet ser att det finns många instrument inom Horisont Europa som kan bidra till visionen i den gröna given. Utbildningsutskottet pekar särskilt ut den potential som finns i de s.k. uppdragen, t.ex. klimatsmarta städer, som ska vara djärva, peka ut tydliga mål och mobilisera resurser. Utbildningsutskottet konstaterar också att det pågår ett arbete med att utforma en framtida europeisk AI-strategi, inte minst genom kommissionens vitbok om artificiell intelligens (COM(2020) 65). Databaserad innovation är ett växande och viktigt område som enligt utbildningsutskottet kommer att spela en allt större roll i både forsknings- och samhällsutvecklingen framöver, med stor potential för gröna tillämpningsområden. Utbildningsutskottet vill i sammanhanget även lyfta fram rymdverksamheten och betydelsen av EU:s kommande rymdprogram för att lyckas med den gröna samhällsomställningen. Det gäller inte minst jordobservationsprogrammet Copernicus, som tillhandahåller viktiga data om bl.a. klimatförändringar.

Miljö- och jordbruksutskottet delar utbildningsutskottets bedömningar.

Främja utbildning

I sitt yttrande (bilaga 6) noterar utbildningsutskottet att kommissionen avser att förbereda en kompetensram för att bidra till utvecklingen och bedömningen av kunskaper, kompetens och attityder till klimatförändring och hållbar utveckling. Utbildningsutskottet anför i yttrandet att kommissionen även konstaterar att kompetenshöjande insatser är viktiga för att den gröna omställningen ska kunna utnyttjas fullt ut. Som ett led i det arbetet ska kompetensagendan uppdateras för att öka arbetskraftens anställningsbarhet inom den gröna ekonomin. Utbildningsutskottet har tidigare granskat kommissionens meddelande En ny kompetensagenda för Europa (utl. 2016/17:UbU7). Utbildningsutskottet ser liksom vid den tidigare granskningen positivt på att stärka kompetensbasen i Europa, men ser också vikten av att kompetensagendans prioriteringar är i linje med EU:s övriga prioriteringar och att olika EU-instrument och EU-verktyg är genomtänkta och kompletterar varandra. Utbildningsutskottet anser, givet utbildningsfrågornas viktiga roll och mot vad som angivits ovan, att det är välkommet att kompetensagendan uppdateras och anpassas till den gröna given.

Miljö- och jordbruksutskottet delar utbildningsutskottets bedömningar.

EU som global ledare

Miljöambitionerna kan inte uppnås av EU på egen hand då klimatförändringarna inte begränsas till nationsgränser. Genom internationellt samarbete och handel kan den globala miljöpåverkan minska, hållbar konsumtion stärkas och den cirkulära ekonomin utvecklas. Miljö- och jordbruksutskottet anser att användningen och utvecklingen av internationella standarder bör främjas för att undvika en fragmentering i den globala handeln. Utskottet avser därför att verka för att främja en utveckling av europeiska standarder som i största möjliga utsträckning överensstämmer med internationella standarder. Utskottet anser vidare att EU bör driva på för att de internationella och europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering bidrar till hållbarhet och uppfyllandet av Parisavtalet. Vidare vill utskottet lyfta fram vikten av EU:s fortsatta arbete för att underlätta handel med miljövaror och miljötjänster. Handels betydelse för genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet blir alltmer framträdande och hållbarhetsdimensionen är en viktig utgångspunkt för nya frihandelsförhandlingar. Enligt utskottet måste EU därför verka för fler djupa och breda frihandelsavtal mellan EU och tredje part och att dessa avtal tar hänsyn till miljö, hållbarhet och klimat. Utskottet anser att kommissionen bör analysera möjligheten att inkorporera Parisavtalet som en väsentlig klausul i samarbetsavtal, inklusive frihandelsavtal, med tredje part utan att det ger upphov till protektionism. EU:s miljö- och klimatpolitik under mandatperioden bör enligt utskottet bidra till genomförandet av Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling. EU ska vara ledande i den globala omställningen till klimatsmarta samhällen och genomförandet av Parisavtalet,

och i denna ledarroll ligger enligt utskottets mening också att driva på andra länder att öka sin ambitionsnivå.

I näringsutskottets yttrande (bilaga 2) konstaterar utskottet att EU-kommissionen betraktar handelspolitiken som ett viktigt verktyg för att miljö- och klimatfrågorna ska få ett brett genomslag. Näringsutskottet delar denna uppfattning och framhåller mot bakgrund av det som anförs i meddelandet att handelns betydelse för genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet blir alltmer framträdande. Hållbarhetsdimensionen är en viktig utgångspunkt för nya frihandelsförhandlingar och det är enligt näringsutskottets uppfattning viktigt att fler djupa och breda frihandelsavtal mellan EU och tredje part ingås och att dessa tar hänsyn till miljö och hållbarhet. Näringsutskottet framhåller vidare användningen och utvecklingen av internationella standarder och överensstämmande europeiska standarder för att undvika en fragmentering i den globala handeln. Även de internationella och europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering bör utvecklas för att kunna bidra till hållbarhet och till att Parisavtalet uppfylls. Näringsutskottet pekar också på vikten av att EU även i fortsättningen arbetar för att underlätta handel med miljövaror och miljötjänster.

Miljö- och jordbruksutskottet delar näringsutskottets bedömningar.

Dags att agera – tillsammans: En europeisk klimatpakt

Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar kommissionens intention att etablera en klimatpakt med syftet att öka det medborgerliga engagemanget i klimatpolitiken och uppmuntra till livsstilsförändringar. Utskottet ser också positivt på att kommissionen avser att arbeta för att regioner, städer, civilsamhälle och näringsliv ska involveras mer i klimatomställningen. Utskottet välkomnar också sådana initiativ inom ramen för klimatpakten som uppmuntrar till ändrade vanor när det gäller valet av transportmedel och som främjar användning av förnybara bränslen.

Århuskonventionen utgår från att vi alla har skyldigheter inför kommande generationer att skydda och bevara miljön. Utskottet anser att det är viktigt att medborgarna i EU har rätt till miljöinformation, har rätt att delta i beslutsprocesser och har rätt till rättslig prövning i enlighet med Århuskonventionen. Utskottet delar EU-kommissionens mening om att Århuskonventionen är viktig och att alla medlemsländer implementerar den på ett rättssäkert sätt.

Utskottets sammanfattande bedömning och förslag

Mot bakgrund av det som miljö- och jordbruksutskottet anfört ovan i sitt ställningstagande föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservationer

1. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given – motiveringen (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), Louise Meijer (M), Niklas Wykman (M) och Ingemar Kihlström (KD).

Ställningstagande

Ren och trygg energiförsörjning till rimligt pris

I utskottets ställningstagande anføres att det under den kommande lagstiftningscykeln är nödvändigt med förslag om högre bindande mål för förnybar energi. Vi ställer oss inte bakom den formuleringen och en så ensidig målsättning. Precis som förnybar energi är en förutsättning för klimatomställningen är kärnkraften det. Det övergripande målet för den europeiska energipolitiken bör vara fossilfrihet och där har både förnybart och kärnkraft en avgörande roll att spela, i syfte att åstadkomma en stabil och klimatvänlig elproduktion. Fokus bör vara att på ett kostnadseffektivt sätt uppnå ett fossilfritt energisystem, inte att ställa olika fossilfria energislag mot varandra. Utöver det som vi nu har anfört har vi i övrigt inte något att invända mot utskottets ställningstagande.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

2. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given – motiveringen (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Angelika Bengtsson (SD) och Katja Nyberg (SD).

Ställningstagande

Vi välkomnar kommissionens initiativ om den gröna given och kan ställa oss bakom stora delar av utskottets ställningstagande. Vi vill dock under respektive rubrik anföra följande.

Allmänt

Vi anser att arbetet med den gröna given ska senareläggas tills djupet och längden av coronakrisen är kända och tills därmed förknippade kostnader för EU kan bedömas. Vi anser vidare att kostnaderna för den gröna given ska finansieras inom EU:s långsiktiga budgetram, och det kan därför inte beslutas om tilldelning av medel för att genomföra den gröna given innan såväl den långsiktiga budgetramen som medlemsavgifterna är överenskomna. Vi står i detta sammanhang fast vid att EU:s budgetram måste minska i proportion till bortfallet av Storbritanniens medlemsavgift.

Skärpning av EU:s klimatmål för 2030 och 2050

Utskottet anför att EU:s mål för minskningar av växthusgasutsläpp till 2030 bör skärpas till minst minus 55 procent jämfört med 1990 och vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Detta skärpta mål bör enligt utskottets uppfattning skrivas in i den europeiska klimatlagen och bör möjliggöra att EU under 2020 kan höja sitt åtagande under Parisavtalet. Vi ställer oss inte bakom utskottets ställningstagande i denna del. Vi anser att det nuvarande 2030-målet för koldioxidutsläpp bör behållas. Den översyn av hur långt Parisfördragets parter har nått som EU har planerat att genomföra 2023 bör enligt vår uppfattning tidigareläggas. Översynen bör beskriva varje medlemslands resultat fram t.o.m. den 31 december 2019, dvs. de resultat som uppnåts före coronakrisen. Några ändringar av 2030-målet för EU:s del bör enligt vår mening inte föreslås förrän resultaten av denna översyn har redovisats.

Vi anser att klimatmålen för såväl 2030 som 2050 bör grundas på en land-för-land-analys. Vi vill också anföra att en rättvis omställning måste innebära att det från EU:s sida ska ställas högre krav på de länder som har stora utsläpp av koldioxid än på de länder som redan har sänkt sina utsläpp av koldioxid mycket. När det gäller klimatmålet för 2050 anser vi att det är viktigt att poängtera att alla enskilda EU-länder strävar efter koldioxidneutralitet och att varje lands kolsänkor i exempelvis skogar och myrar räknas in i landets koldioxidbalans.

Ren och trygg energiförsörjning till rimligt pris

Av utskottets ställningstagande framgår att utskottet ställer sig bakom de bedömningar som näringsutskottet har gett uttryck för i sitt yttrande i ärendet. I yttrandet anförts att det under den kommande lagstiftningscykeln är nödvändigt med förslag om högre bindande mål för förnybar energi som innebär att samtliga medlemsstater tar ett ansvar för att minska sin klimatpåverkan. Vi ställer oss inte bakom denna formulering. När det kommer till ren, prisvärd och säker energiförsörjning vill vi se ett tydligare fokus på kärnkraft. Kärnkraften är central för många länders energiförsörjning, och EU bör arbeta för att främja investeringar i såväl effektivisering som nyutveckling av kärnkraft. EU bör således verka för fossilfri energi snarare än förnybar. Omställningen till fossilfria bränslen och stöd till denna omställning bör enligt vår uppfattning vara teknikneutrala. Vi anser också att havsvindsstrategin inte ska läggas fram förrän dess inverkan på den biologiska mångfalden till havs bättre har genomlysts.

Industrin ska verka för en ren och cirkulär ekonomi

Vi stödjer såväl utskottets som andra utskotts uttalanden om betydelsen av nya tekniska lösningar. Vi anser dock att det bör understrykas mycket tydligare att utveckling av ny teknik måste utgöra en väsentlig och grundläggande del av den nya given. Vi anser också att strategier för ren och cirkulär ekonomi på ett tydligt och mätbart sätt måste premiera produkter tillverkade av förnybara material och produkter som leder till låga utsläpp av koldioxid, t.ex. produkter

baserade på skog. Substitutionseffekten, alltså dessa materials förmåga att ersätta icke förnybara material och material som genererar stora utsläpp av koldioxid, bör understrykas. Vi menar också att bioteknik och modern växtförädlingsteknik också kan spela en viktig roll för en ren och cirkulär ekonomi och att sådan teknik bör möjliggöras genom förändrad lagstiftning på EU-nivå.

Att bygga och renovera på ett energi- och resurseffektivt sätt

Vi vill framhålla att ett viktigt led i arbetet med att premiera produkter baserade på förnybar ved är att säkerställa att vedbaserade produkter ska kunna slutanvändas som energi.

Snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet

Av utskottets ställningstagande framgår att utskottet instämmer i de bedömningar som trafikutskottet har gett uttryck för i sitt yttrande i ärendet. I yttrandet anförs att transporternas klimatpåverkan kan minskas bl.a. genom en övergång till förnybara drivmedel inklusive el. Vi ställer oss inte bakom den formuleringen eftersom vi anser att det inte framgår om kärnkraftsgenererad elektricitet anses bidra positivt. Vi anser att skrivningen i stället borde vara ”en övergång till förnybara drivmedel och till eldrift”. Vi vill också tillägga att det är helt avgörande för positiva klimat- och miljöeffekter att förnybara drivmedel verkligen är hållbara. Detta bör avgöras utifrån helhetsanalyser där alla aspekter, t.ex. livsmedelsförsörjning och all påverkan inklusive indirekta effekter såsom exploatering av regnskogar, analyseras.

Från jord till bord – ett rättvist, hälsosamt och miljövänligt livsmedels-system

Olika medlemsstater har kommit olika långt när det gäller t.ex. antibiotikaanvändning, bekämpningsmedelsanvändning, åtgärder för biologisk mångfald och klimatbelastning. Vi anser därför att målsättningar inte bör formuleras som fasta procentmål i förhållande till nuvarande status i medlemsstaten eftersom det är svårare och skapar mer negativa bieffekter att ändra från ett bättre läge. För att vissa av jordbrukets miljöfrågor ska kunna lösas och för att kunna uppnå synergieffekter mellan miljönytta och ökad konkurrenskraft vill vi också tillägga att modern växtförädling måste möjliggöras i praktiken i EU. Det behövs därför en strategi och en målsättning inom den gröna given för att förbättra lagstiftningen så att frågan om tillgång till modern växtförädlingsteknik kan lösas. Ett nödvändigt led i detta arbete är att ändra Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG.

Bevarande och återställande av ekosystem och den biologiska mångfalden

Vi vill framhålla att skogsstrategin måste tas fram parallellt med strategin för biologisk mångfald eftersom dessa två påverkar varandra. Vi vill också tillägga att öppna landskap är minst lika viktiga för biodiversiteten som skogar.

I många länder är de öppna landskapen mycket hårdare exploaterade än skogarna och vi anser därför att det bör ställas liknande krav på att återställa och/eller skydda de öppna landskapen som man ställer på brukad skog. Vi anser också generellt att EU:s regelverk för skydd av arter och naturtyper bör vara övergripande, medan konkreta metoder för att uppnå målen bör beslutas i berörda länder.

En nollutsläppsvision för en giftfri miljö

I ställningstagandet välkomnar utskottet kommissionens nollutsläppsvision för en giftfri miljö. Vi ställer oss inte bakom utskottets ställningstagande i den delen. Vi anser att en ambitiös politik för att minska utsläppen inom unionen bör vara prioriterad, men det är varken ärligt eller förnuftigt att formulera en nollutsläppsplan. Enligt vår mening är det för det första ett orealistiskt mål, och för det andra skulle ett sådant mål ge negativa effekter på andra områden, exempelvis för EU:s självförsörjning. Det är enligt vår mening inte heller realistiskt att garantera en helt giftfri miljö.

Miljöanpassa medlemsstaternas budgetar och sända ut rätt prissignaler

Vi vill understryka att nationella budgetar, liksom beskattningsrätten, ska beslutas på nationell nivå och inte på EU-nivå.

Främja utbildning

Vi vill framhålla att det är viktigt att slå vakt om mångsidig, faktagrundad information och fri åsiktsbildning.

EU som global ledare

Vi instämmer i kommissionens syn att det globala klimatet avgörs av hur länder utanför EU agerar men att EU kan bidra till att ändra andra länders utsläpp. Vi anser att EU:s ansträngningar för det globala klimatet bör ha sin tyngdpunkt i teknik-, produkt- och konceptutveckling samt utvecklingsstöd eftersom detta är mer effektivt än att försöka övertyga andra länder eller genom att föregå med gott exempel.

Dags att agera – tillsammans: En europeisk klimatpakt

I ställningstagandet välkomnar utskottet kommissionens intention att etablera en klimatpakt med syftet att öka det medborgerliga engagemanget i klimatpolitiken. Vi ställer oss inte bakom utskottets ställningstagande i denna del. Som vi tolkar innehållet i meddelandet om den gröna given avser kommissionen att vidta åtgärder för att förbättra möjligheten för invånare och icke-statliga organisationer att, vid nationella domstolar i alla medlemsländer, begära rättslig prövning av beslut som påverkar miljön. Vi anser att de befintliga talerätsreglerna, som bl.a. följer av Århuskonventionen, är ganska långtgående och att dessa regler först måste utvärderas för att se om talerätten verkligen behöver utökas. Nyttan av en sådan förändring måste enligt vår uppfattning vägas mot de begränsningar det kan medföra för enskilda näringsidkare.

Avslutande kommentar

Med hänvisning till det som anförts ovan föreslår vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Särskilda yttranden

1. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Med EU:s gröna giv ges en möjlighet att ta sig an den globala uppvärmningen och utarmningen av biologisk mångfald. Tyvärr har vi hittills inte sett tillräckligt långtgående åtgärder för att vi ska nå målen i Parisavtalet och friska ekosystem. Därför är det viktigt att Sverige som ett föregångsland i miljö- och klimatarbetet visar att man vill ha tydliga och långtgående handlingsplaner för att bygga ett ekologiskt hållbart samhälle. Den gröna given måste med nödvändighet innehålla strategier och åtgärder som minskar både ojämlikheten och klimatutsläppen. Det krävs därför åtgärder för klimaträttvisa i linje med det vetenskapliga underlaget. I grunden behöver vår produktion, konsumtion och distribuering av varor och tjänster förändras för att vi ska kunna lämna det fossilberoende samhället.

Klimatforskare har gett oss politiker runt tio år för att drastiskt minska våra utsläpp, annars riskerar vi oföränderliga konsekvenser för vår jord. För att klara den omställning som krävs kan vi inte fortsätta som vanligt – vi behöver göra stora, grundläggande förändringar också i ekonomin.

I detta utlåtande redovisar riksdagen sin syn på Sveriges ingång till förhandlingarna kopplat till den europeiska gröna given. För Vänsterpartiet hade det varit önskvärt att Sverige stått upp för skarpare mål och åtgärder i arbetet med den gröna given. I det framtida arbetet med den gröna given kommer Vänsterpartiet att fortsätta arbeta för skarpare förslag men i det här skedet finns det några saker som vi hade velat se som en del av utlåtandet.

Vänsterpartiet menar att klimatmålen måste skärpas för att vara i linje med 1,5 gradersmålet och att vi behöver se en minskning med minst 70 procent till 2030 samt nollutsläpp till 2040.

När det gäller transporter tar utlåtandet inte upp kollektivtrafiken som en del av lösningen. Kollektivtrafiken menar vi skulle spela en avgörande roll för att minska utsläppen från transporter i och med att man både kan bygga ut det befintliga och skapa nya nätverk för kollektivt resande för att göra kollektivtrafiken tillgänglig för alla. Den gröna given bör ha som inriktning att stärka allas rätt till hållbara transporter och tillgång till kollektivtrafik med låga eller avgiftsfria taxor. Det är nödvändigt att resandet med bil och flyg minskar. Den gröna given bör innehålla en målsättning om att flyg- och bilresandet minskar. För bilresandet bör en sådan målsättning i synnerhet rikta sig till storstäderna.

Covid-19 ger oss en möjlighet att utforma ett hållbart transportsystem med låg klimatpåverkan. Det kommer att krävas massiva investeringar i järnväg,

kollektivtrafik och en hållbar sjöfart för att personresor och godstransporter i ökad utsträckning kan ske med låg klimatpåverkan. Men det behövs även en ökad utbyggnad av laddinfrastruktur och elektrifiering av vägnät samt utbyggnad av förnybar energi. Det ger oss möjlighet att skapa en hållbar och motståndskraftig ekonomi med låg klimatpåverkan och gröna jobb. Med nödvändighet måste även styrmedel införas som ekonomiskt stimulerar resenärer och godstransportsköpare att välja de hållbara alternativen. Flygresandet kan inte längre ges fribiljett från att betala för sin klimatpåverkan. Business as usual är inte längre ett alternativ och Corsia, som inte kan betraktas annat än som greenwash, kommer inte att lösa problemen. Därför krävs även att de finansiella stöd som utformas med anledning av coronakrisen förenas med klimat- och miljövillkor för att skapa en hållbar ekonomi med låg miljö- och klimatbelastning. Detta bör enligt Vänsterpartiet tydligt återspeglas i den gröna given.

När det gäller skrivningarna i utlåtandet om jordbruket skulle Vänsterpartiet vilja se en tydligare koppling till den lågpåverkande, lokala och småskaliga produktionen. Fokus är i dag på de stora gårdarna och industrijordbruket och det är också dit de stora ekonomiska stöden går. Vänsterpartiet menar att prioriteringen på den lokala produktionen ska återspeglas i de svenska förhandlingarna om den gröna given.

Inriktningen bör vara en generell minskning av EU-stödmedlen till jordbruket samt ett kvarvarande jordbruksstöd som stimulerar ökad lokal produktion med hög miljöhänsyn och djurvälstånd. De stora stödmedel som idag utgår till kött- och mjölkindustrin utgör i sig en faktor bakom jordbrukets negativa totala klimatpåverkan, och en hållbar jordbrukspolitik måste innehålla åtgärder som syftar till en minskning av de i dag ohållbara köttproduktionsnivåerna och konsumtionsnivåerna.

Minst 50 procent av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) bör bidra till klimatåtgärder. De strategiska planerna bör innehålla ett tydliggörande om miljövinster med nationella målsättningar för en ökad andel hyggesfritt skogsbruk och ekologisk produktion inom jordbruket.

Den svenska djurhållningen har rum för förbättring, och än mer så är det i många av EU:s övriga medlemsländer. I de här sammanhangen menar Vänsterpartiet att det är viktigt att vi trycker på djurvälståndens betydelse både för sjyst producerade livsmedel och som ett led i att minska smittspridning och antibiotikaresistens. Djurtransporterna inom EU måste regleras tydligare för en starkare djurvälstånd. Den industriella djuruppfödningens negativa effekter för klimat, djurvälstånd och smittspridning måste begränsas och småskalig produktion stimuleras.

Sverige står nu bakom målet att skydda 30 procent av världshaven till 2030 efter ett initiativ från Storbritannien. Havet är högst relevant när vi inom ramen för den gröna given diskuterar bl.a. biologisk mångfald. EU är också en förhandlingspart när det kommer till att ta fram ett nytt internationellt havsavtal, och EU:s syn på haven spelar roll. Med Europas längsta kuststräcka borde vi vara en stark förespråkare för ett starkt skydd av haven och dess

resurser. Den gröna given bör uttrycka en långsiktig ambition om att Natura 2000 områden bör täcka 30 procent av EU:s land-, sjö- och havsvattenareal.

Kopplat till de gröna finansieringarna hade Vänsterpartiet velat se ett fastslaget mål om hur stor andel av Europeiska investeringsbankens (EIB) investeringar som ska vara gröna. Vi menar att målet torde vara 100 procent givet det akuta klimatläge som vi befinner oss i.

När det gäller InvestEU så vill Vänsterpartiet se att 50 procent av deras investeringar ska gå till att bekämpa klimatförändringar och inte som i dag 30 procent.

Kopplat till utsläppsrätter vill vi att Sverige arbetar för att intäkterna ska tillfalla medlemsländerna för att finansiera utsläppsminskande åtgärder. Statsstödsreglerna måste reformeras för att främja nationella åtgärder som minskar klimat- och miljöpåverkan.

2. Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (L)

Nina Lundström (L) anför:

Omställningen till ett samhälle som har en avsevärt lägre klimatpåverkan än dagens är beroende av en stabil och klimatvänlig energiproduktion som kan möta ett ökat behov av el. I EU-kommissionens meddelande om den europeiska gröna given aviseras förslag som rör den energipolitik som framöver kommer att drivas av EU. Bland annat anges att en översyn av förnybart- och energieffektiviseringsdirektiven kan vara nödvändig. I detta sammanhang vill vi framhålla att en viktig utgångspunkt för EU:s energipolitik bör vara att fossila energikällor på sikt ska fasas ut och ersättas med fossilfri energi. Likaväl som en utbyggd och förnybar energiproduktion är en avgörande del för att en sådan omställning ska kunna ske bör kärnkraften ingå som en basal grund för att tillhandahålla ren och stabil kraft för ett samhälle med en hög grad av elektrifiering och en mycket låg klimatpåverkan. På så sätt kan ett fossilfritt EU även vara drivande i den globala energiomställningen och bidra till såväl ökade exportmöjligheter som ett förbättrat globalt och nationellt klimatarbete.

BILAGA 1

Förteckning över granskade dokument

Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640)

BILAGA 2

Näringsutskottets yttrande 2019/20:NU5y

Den europeiska gröna given

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 3 mars 2020 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över EU-kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640). Näringsutskottet beslutade den 5 mars 2020 att yttra sig över meddelandet.

Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av meddelandet som rör utskottets beredningsområde och framhåller bl.a. att EU behöver en energipolitik som driver utvecklingen mot ett mer klimatsmart samhälle. Utskottet understryker även vikten av att de enskilda medlemsstaterna även i fortsättningen får bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energikällor, göra sina egna val mellan olika energikällor och råda över den egna energiförsörjningens allmänna struktur.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, SD, KD, L).

Utskottets överväganden

Den europeiska gröna given

Bakgrund

Den 11 december 2019 presenterade Europeiska kommissionen meddelandet om den europeiska gröna given. Syftet med den gröna given är enligt meddelandet att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Den ska också skydda, bevara och förbättra EU:s naturkapital och skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande från miljörelaterade risker och effekter. Meddelandet är en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. En rad lagstiftningsförslag och strategier kommer inom ramen för den gröna given att följa de närmaste åren.

Regeringskansliet har upprättat faktapromemorian 2019/20:FPM13 Meddelande om en europeisk grön giv med anledning av EU-kommissionens meddelande. I faktapromemorian redovisas bl.a. regeringens preliminära ståndpunkt och det anförs att regeringen avser att återkomma till riksdagen om enskilda initiativ när de har presenterats.

I det följande yttrar sig näringsutskottet över de delar av EU-kommissionens meddelande som rör utskottets beredningsområde. Det handlar om frågor som bl.a. rör energi, näringslivets konkurrenskraft och handel.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under rubrikerna

- EU:s energiomställning
- Övrigt om den gröna given.

EU:s energiomställning

Utskottet kan konstatera att EU-kommissionen har en ökad ambition att hitta lösningar på långsiktiga utmaningar inom miljö- och energiområdena. I meddelandet anges att det inom de närmaste åren eventuellt kan bli aktuellt med en översyn av vissa av de rättsakter som formar EU:s energipolitik, vilket utskottet välkomnar. EU behöver enligt utskottets uppfattning en energipolitik som driver utvecklingen mot ett mer klimatsmart samhälle. En del i en sådan politik bör vara att kostnaden för utsläpp från fossila bränslen bör öka och utgöra incitament för t.ex. energieffektivisering och omställning av värme-sektorn. EU-kommissionen bör även ta fram lösningar för att EU på sikt helt

ska kunna fasa ut fossila bränslen, vilket bör innefatta att subventionerna till fossila energislag tas bort. En utfasning av t.ex. fossil gas och olja skulle bidra till en ökad försörjningstrygghet genom diversifiering av energitillförseln. Under den kommande lagstiftningscykeln är det enligt utskottets uppfattning även nödvändigt med förslag om högre bindande mål för förnybar energi som innebär att samtliga medlemsstater tar ett ansvar för att minska sin klimatpåverkan. Utskottet vill också understryka att medlemsstaternas kollektiva ansvar för att nå målsättningarna innebär att samtliga medlemsstater ska utforma nationell politik för att nå målen. Enskilda medlemsstater ska kunna gå längre än nuvarande ambitioner, vilket dock inte ska kunna kompensera för att andra medlemsstater inte vidtar några eller tillräckliga åtgärder.

Det långsiktiga arbetet med riktade insatser för t.ex. integrering och utveckling av elmarknaden bör också fortsätta och utvecklas. Säkra elleveranser är något som behövs för att bl.a. främja elfordon inom transportsektorn och underlätta överflyttning av transporter till järnväg.

Avslutningsvis vill utskottet understryka vikten av att de kommande förslagen inom ramen för den gröna given är kostnadseffektiva, och utskottet påminner om att kostnadseffektiviteten för specifika åtgärder kan skilja sig åt mellan medlemsstater och beroende på när i tiden de genomförs.

Övrigt om den gröna given

Utskottet kan konstatera att EU-kommissionen har en ökad ambition att hitta lösningar på långsiktiga utmaningar inom miljö- och energiområdena. I meddelandet anges att det inom de närmaste åren eventuellt kan bli aktuellt med en översyn av vissa av de rättsakter som formar EU:s energipolitik. Utskottet vill detta i sammanhang understryka vikten av att de enskilda medlemsstaterna även i fortsättningen får bestämma villkoren för utnyttjandet av sina energikällor, göra sina egna val mellan olika energikällor och råda över den egna energiförsörjningens allmänna struktur.

När det gäller EU:s industripolitik är det utskottets uppfattning att den bör utformas så att den förbättrar industrins konkurrenskraft samtidigt som den bidrar till omställningen till ett klimatneutralt samhälle. En sådan politik måste tillvarata de möjligheter som en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi, struktururomvandling, digitalisering samt den ökade betydelsen av tjänstefiering och regionala värdekedjor medför. Ett tydligt exempel på hur basindustrin kan ställa om är det svenska samarbetsprojektet Hybrit som syftar till att drastiskt minska stålindustrins utsläpp av koldioxid.

Utskottet kan vidare konstatera att EU-kommissionen betraktar handelspolitiken som ett viktigt verktyg för att miljö- och klimatfrågorna ska få ett brett genomslag. Utskottet delar denna uppfattning och vill mot bakgrund av det som anförs i meddelandet framhålla att handels betydelse för genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet blir alltmer framträdande. Hållbarhetsdimensionen är en viktig utgångspunkt för nya frihandelsförhandlingar

och det är enligt utskottets uppfattning viktigt att fler djupa och breda frihandelsavtal mellan EU och tredje part ingås och att dessa tar hänsyn till miljö och hållbarhet.

Utskottet vill vidare framhålla användningen och utvecklingen av internationella standarder och överensstämmande europeiska standarder för att undvika en fragmentering i den globala handeln. Även de internationella och europeiska regelverken för bl.a. exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering bör utvecklas för att kunna bidra till hållbarhet och till att Parisavtalet uppfylls. Utskottet vill även peka på vikten av att EU även i fortsättningen arbetar för att underlätta handel med miljövaror och miljötjänster.

Omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas samtidigt som den genomförs på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser. Nya åtgärder som inrättandet av Fonden för rättvis omställning bör enligt utskottets uppfattning därför finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Utskottet vill avslutningsvis betona vikten av att gedigna och genomgripande konsekvensanalyser görs för de olika förslag som kommer att presenteras framöver när det gäller konsekvenserna för såväl EU som Sverige.

Stockholm den 19 mars 2020

På näringsutskottets vägnar

Helene Hellmark Knutsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Peter Helander (C), Patrik Engström (S), Per Schöldberg (C), Maria Gardfjell (MP), Lotta Finstorp (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Maria Stockhaus (M), Joar Forssell (L), Hanna Westerén (S), Teres Lindberg (S), Jessica Wetterling (V) och Charlotte Quensel (SD).

Avvikande meningar

EU:s energiomställning (M, SD, KD, L)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Lotta Finstorp (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Maria Stockhaus (M), Joar Forssell (L) och Charlotte Quensel (SD) anför:

Vi vill inledningsvis framhålla att det är nödvändigt att EU tar fram strategier för en sammanhållen politik för jobb, konkurrenskraft och innovation samtidigt som alla medlemsstater når nettonollutsläpp senast 2050. Vi välkomnar därför EU-kommissionens initiativ om den gröna given och ser på ett övergripande plan positivt på kommissionens ansats att miljö- och klimatfrågorna ska prioriteras. Vi vill dock framhålla att EU:s arbete för att lösa gränsöverskridande miljö- och energiproblem även bör bidra till bättre förutsättningar för tillväxt och ökat välbefinnande.

Omställningen till ett samhälle som har en avsevärt lägre klimatpåverkan än dagens är beroende av en stabil och klimatvänlig energiproduktion som kan möta ett ökat behov av el. I EU-kommissionens meddelande om den europeiska gröna given aviseras förslag som rör den energipolitik som framöver kommer att drivas av EU. Bland annat anges att en översyn av förnybart- och energieffektiviseringsdirektiven kan vara nödvändiga. I detta sammanhang vill vi framhålla att en viktig utgångspunkt för EU:s energipolitik bör vara att fossila energikällor på sikt ska fasas ut och ersättas med fossilfri energi. Lika väl som att en utbyggd förnybar energiproduktion är en avgörande del för att en sådan omställning ska kunna ske bör kärnkraften ingå som en basal grund för att tillhandahålla ren och stabil kraft för ett samhälle med en hög grad av elektrifiering och en mycket låg klimatpåverkan. På så sätt kan ett fossilfritt EU även vara drivande i den globala energiomställningen och bidra till såväl ökade exportmöjligheter som ett förbättrat globalt och nationellt klimatarbete.

När det vidare gäller de stöd för omställning som utarbetas inom ramen för EU:s fonder vill vi betona vikten av att stödkriterierna utformas så att de är teknikneutrala och bidrar till en så kostnadseffektiv omställning till ett fossilfritt samhälle som möjligt. Avslutningsvis vill vi även betona vikten av att nya regler som tas fram för att genomdriva den gröna given inte skapar nya onödiga pålagor och administrativa kostnader för företag. I annat fall kommer omställningen att hämma företagets konkurrenskraft och därmed minska möjligheterna för företaget att vara en viktig del i densamma.

BILAGA 3

Trafikutskottets yttrande 2019/20:TU4y

Den europeiska gröna given

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 3 mars 2020 att ge bl.a. trafikutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens meddelande om den europeiska gröna given, COM(2019) 640.

Trafikutskottet yttrar sig över kommissionens meddelande i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Den europeiska gröna given

EU-kommissionen antog i december 2019 meddelandet Den europeiska gröna given (COM(2019) 640) som ett svar på aktuella klimat- och miljörelaterade utmaningar. Enligt kommissionen ska den europeiska gröna given bidra till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Därutöver syftar den europeiska gröna given bl.a. till att skydda, bevara och förbättra EU:s naturkapital och att skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande från miljörelaterade risker och effekter. Den europeiska gröna given innehåller ett antal fokusområden, varav ett rör en snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet. Nedan behandlas kommissionens meddelande i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Hållbar och smart mobilitet

För att genomföra den europeiska gröna given finns det enligt kommissionen behov av att ställa om politiken inom många områden, däribland transportområdet. När det gäller en omställning till en mer hållbar och smart mobilitet påminner kommissionen inledningsvis om att transporter står för en fjärdedel av EU:s utsläpp av växthusgaser och fortsätter att öka. För att uppnå klimatneutralitet måste transportutsläppen minska med 90 procent fram till 2050, vilket enligt kommissionen förutsätter att alla transportslag bidrar till utsläppsminskningen. Kommissionen anger att den under 2020 kommer att anta en strategi för hållbar och smart mobilitet med inriktning på denna övergripande utmaning och som kommer att innefatta åtgärder för samtliga utsläppskällor.

En viktig del i att minska utsläppen från transporter är att öka transportsystemets effektivitet, vilket enligt kommissionen bl.a. kan uppnås genom att stärka multimodala transporter. Kommissionen anger att en betydande del av de 75 procent av de inre godstransporter som i dag fraktas på väg bör flyttas över till järnväg och inre vattenvägar. För att detta ska vara möjligt krävs emellertid åtgärder som säkerställer en bättre förvaltning och ökad kapacitet på järnvägar och inre vattenvägar; kommissionen har för avsikt att anta sådana åtgärder senast 2021. Ett annat sätt att främja transporteffektivisering är enligt kommissionen att dra tillbaka förslaget om ändring av direktivet om kombinerade transporter och anta ett nytt ändringsförslag som kan göra direktivet till ett effektivt verktyg i att stödja multimodala godstransporter med järnvägs- och vattenvägstransporter, inklusive närsjöfart. Kommissionen framhåller även vikten av ett gemensamt europeiskt luftrum för att minska luftfartens utsläpp.

Kommissionen anger vidare att automatiserad och uppkopplad multimodal rörlighet kommer att spela en allt större roll framöver, tillsammans med smarta trafikstyrningssystem som möjliggörs genom digitalisering. För att dessa trender ska leda till nya hållbara mobilitetstjänster som kan minska trängsel och föroreningar kommer transportsystemet och infrastrukturen i EU att behöva anpassas. Kommissionen har för avsikt att bidra till den fortsatta utvecklingen av smarta system för trafikstyrning och integrerade mobilitetslösningar genom sina finansieringsinstrument, t.ex. utlysningar inom ramen för Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE).

Kommissionen framhåller även att transportpriserna måste återspegla den inverkan som transporter har på miljön och på människors hälsa. Subventioner av fossila bränslen bör därmed upphöra, och kommissionen kommer att titta närmare på de nuvarande undantagen från skatteplikt, bl.a. för flyg- och fartygsbränsle, och hur man bäst ska täppa till eventuella kryphål. Kommissionen överväger därtill att utvidga EU:s handel med utsläppsrätter till sjöfartssektorn och att minska antalet utsläppsrätter i utsläppshandelsystemet som tilldelas kostnadsfritt till flygbolag. Vikten av att samordna dessa åtgärder med åtgärder på global nivå, särskilt inom Internationella civila luftfartsorganisationen (Icao) och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO), framhålls även av kommissionen. I den europeiska gröna given framgår även att kommissionen har för avsikt att ägna ny politisk uppmärksamhet åt hur effektiva vägavgifter kan uppnås i EU. I sammanhanget anger kommissionen att den är beredd att dra tillbaka förslaget om ändring av Eurovinjettdirektivet om inte Europaparlamentet och rådet behåller ambitionsnivån i kommissionens ursprungliga förslag.

En annan aspekt som lyfts fram i den europeiska gröna given är tillgången till alternativa hållbara drivmedel. Kommissionen påminner om att EU år 2025 kommer att behöva omkring 1 miljon offentliga laddnings- och tankstationer för de 13 miljoner utsläppsfria och utsläppsnåla fordon som förväntas trafikera vägarna i unionen. Kommissionen kommer att stödja utbyggnaden av offentliga laddnings- och tankstationer där det finns kvardröjande vita fläckar, särskilt för långresor och i glesbefolkade områden, och kommer så snart som möjligt att inleda en ny ansökningsomgång inom ramen för FSE i detta syfte. Tanken är att dessa åtgärder ska fungera som komplement till nationella åtgärder. Därtill kommer kommissionen att överväga lagstiftning för att främja produktion och användning av hållbara alternativa bränslen för de olika transportslagen. Vidare har kommissionen för avsikt att se över direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen och förordningen om transeuropeiska transportnät för att påskynda införandet av utsläppsfria och utsläppsnåla fordon och fartyg.

Kommissionen framhåller också att EU:s transporter bör bli avsevärt mindre förorenande, särskilt i städerna. En minskning av utsläpp och trängsel och bättre kollektivtrafik bör åstadkommas med en kombination av insatser. Kommissionen tänker bl.a. föreslå strängare krav på utsläpp av luftföroreningar från fordon med förbränningsmotorer. Kommissionen kommer

också att senast i juni 2021 föreslå en översyn av lagstiftningen om utsläpp av koldioxid från personbilar och lätta nyttofordon, så att det fr.o.m. 2025 finns en tydlig väg mot utsläppsfri mobilitet. Samtidigt överväger kommissionen att utöka EU:s handel med utsläppsrätter till vägtransporter, som ett komplement till befintliga och framtida krav på koldioxidutsläpp från fordon. Kommissionen tänker även vidta åtgärder i fråga om sjöfart, bl.a. för att reglera de mest förorenande fartygens tillträde till EU:s hamnar och ålägga fartyg i hamn att använda el från land. Även luftkvaliteten nära flygplatser kan enligt kommissionen förbättras genom att man tar itu med utsläppen av föroreningar från flygplan och flygplatsverksamhet.

I den gröna given framhålls även att teknik, hållbara lösningar och banbrytande innovation är avgörande för att målen i den europeiska gröna given ska nås. Kommissionen understryker bl.a. vikten av att mobilisera forskning och att främja innovation. Exempelvis anges att partnerskap mellan industrin och medlemsländerna kan stödja forskning och innovation inom transportsystemet, däribland batteriutveckling.

Digitalisering

Digital teknik är enligt kommissionen en viktig möjliggörande faktor för att uppnå den gröna given hållbarhetsmål i många olika sektorer. Kommissionen ämnar därför överväga åtgärder för att se till att digital teknik som artificiell intelligens (AI), 5G, moln, edge computing och sakernas internet kan påskynda och maximera politikens effekter för att hantera klimatförändringar och skydda miljön. Digital infrastruktur (t.ex. superdatorer, datormoln, ultrasnabba nät) i kombination med data och AI kan enligt kommissionen underlätta evidensbaserade beslut och öka kapaciteten att förstå och hantera miljöutmaningar. Det är dock viktigt att den digitala sektorn i EU sätter hållbarhet i centrum. Kommissionen överväger åtgärder för att förbättra informations- och kommunikationssektorns energieffektivitet och cirkularitet, t.ex. vad gäller bredbandsnät och datacentraler. Kommissionen kommer även att bedöma behovet av ökad öppenhet kring de elektroniska kommunikationstjänsternas miljöpåverkan, strängare åtgärder vid utbyggnad av nya nät och stöd till återvinningssystem för att uppmuntra människor att lämna tillbaka önskade apparater som mobiltelefoner, surfplattor och laddare.

Utskottets ställningstagande

Kommissionens meddelande om den europeiska gröna given innehåller en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att förverkliga den politiska ambitionen om att EU senast 2050 ska bli världens första klimatneutrala världsdela. Färdplanen innefattar åtgärder inom en rad olika områden, däribland transportområdet, och kommer att uppdateras i takt med att behoven utvecklas och de politiska åtgärderna utformas. Frågan om hållbara transporter har mycket hög prioritet för utskottet. Utskottet välkomnar

därför på ett övergripande plan den europeiska gröna given och anser att det är angeläget att kommissionens höga ambitioner på området omsätts i konkret politik och lagstiftning. Det är därför också positivt att kommissionen synes prioritera den europeiska gröna given, vilket bl.a. framgår av kommissionens arbetsprogram för 2020 (COM(2020) 37) där kommissionen anger att den har för avsikt att genomföra många av de åtgärder som aviseras i den europeiska gröna given redan under innevarande år.

När det gäller hållbar och smart mobilitet kan utskottet inledningsvis konstatera att omställningen till ett långsiktigt hållbart transportsystem är en av de största utmaningar som transportpolitiken står inför. Utskottet har tidigare framhållit att ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft och att det därför är av stor vikt att Sverige och övriga medlemsstater fullföljer sina åtaganden i arbetet med att förverkliga en fullt fungerande inre marknad för transporter, t.ex. i fråga om det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet (yttr. 2017/18:TU6y).

I den gröna given anger kommissionen att transportutsläppen måste minska med 90 procent för att klimatneutralitet ska uppnås i EU till 2050. Utskottet påminner i sammanhanget om att det är viktigt med ambitiösa klimatmål för transportsektorn både på kort och på lång sikt. Riksdagen har beslutat om ett etappmål för transportsektorn som innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, undantaget inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, ska minska med minst 70 procent till 2030, jämfört med 2010. Det svenska etappmålet för transporter är därmed mer ambitiöst än EU:s etappmål från vitboken om transporter (COM(2011) 144) som innebär att växthusgasutsläppen från transporter ska minska med 20 procent till 2030, jämfört med 2008. För att Sverige och EU ska nå sina miljö- och klimatmål och de internationella åtaganden som följer av Parisavtalet måste transportsektorns miljöpåverkan och utsläpp minska kraftigt. Utskottet delar kommissionens uppfattning om att samtliga trafikslag måste bidra till transportsektorns utsläppsminskning. Utskottet har i tidigare sammanhang, senast i betänkande 2018/19:TU16, framhållit att transporternas klimatpåverkan kan minskas bl.a. genom effektivare transporter och en övergång till förnybara drivmedel inklusive el, samt genom att tillvarata möjligheterna med ny teknik. Ett sätt att främja effektiva, kapacitetsstarka och hållbara transporter är att använda tyngre och längre lastbilar och tåg, vilket gör det möjligt att öka godstransporternas kapacitet och samtidigt minska utsläppsnivåerna. Utskottet anser att det behövs en kombination av olika styrmedel för att minska transportsektorns utsläpp och att EU bl.a. kan bidra till fler fordon med nollutsläpp eller mycket låga utsläpp, snabb elektrifiering och en övergång till hållbara förnybara drivmedel samt ökad transporteffektivitet. Utskottet anser därmed att det är positivt att kommissionen har för avsikt att anta en strategi för en hållbar och smart mobilitet som tar sikte på denna övergripande utmaning för transportsektorn och som kommer att innefatta åtgärder för de

olika utsläppskällorna. Det är dock enligt utskottet viktigt att även landsbygder innefattas i arbetet med en omställning till hållbar och smart mobilitet och att man främjar hållbara mobilitetslösningar som kan förbättra förutsättningarna att bo, leva och verka i alla delar av landet, vilket framhålls i utskottets nyligen framtagna rapport om mobilitet på landsbygder (2019/20:RFR10).

I den gröna given framhåller kommissionen vikten av att öka transportsystemets effektivitet för att på så sätt kunna minska utsläppen från transporter. Kommissionen lyfter bl.a. fram behovet av en överflyttning av godstrafik från väg till järnväg och inre vattenvägar, av stärkta multimodala transporter samt av ett gemensamt europeiskt luftrum. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att godstransporterna i Sverige utförs med samtliga trafikslag, dvs. spårburen trafik, vägtrafik, sjöfart (inklusive inlandssjöfart) och luftfart, och att godstransporter har stor betydelse för att hela Sverige ska fungera, även vid påfrestningar. Det är därför enligt utskottet angeläget att verka för en effektiv användning av transportsystemet där alla transporter genomförs på ett transporteffektivt sätt, vilket bl.a. kan handla om att skapa förutsättningar för fler godstransporter på järnväg och med fartyg och att intensivifiera arbetet med att främja intermodala transportlösningar. Utskottet påminner även om att det i tidigare sammanhang har framhållit att med ett gemensamt europeiskt luftrum skulle kapaciteten i luftrummet kunna öka och bränsleförbrukningen minska (bet. 2018/19:TU15).

En central aspekt i den europeiska gröna given är övergången till utsläppsfria fordon eller fordon med mycket låga utsläpp och implicit tillgången till alternativa hållbara drivmedel. Sverige är enligt Trafikverket det land inom EU som har högst andel förnybar energi i vägtransportsektorn, främst på grund av det höga användandet av biodrivmedel. Sverige är även det land inom EU som har högst andel elbilar och laddhybrider. Utskottet har i tidigare sammanhang uppmärksammat och välkomnat den snabba ökningen av bl.a. elbilar och laddhybrider (bet. 2018/19:TU16). I den gröna given pekar kommissionen på behovet av att stödja produktionen och utbyggnaden av infrastrukturen för hållbara alternativa drivmedel. Kommissionen överväger lagstiftning i detta syfte, bl.a. har kommissionen för avsikt att se över direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen. Därtill kommer kommissionen att komplettera nationella åtgärder och stödja utbyggnaden av offentliga laddnings- och tankstationer i områden där det finns kvardröjande vita fläckar. Utskottet påminner i sammanhanget om att en avgörande förutsättning för att konsumenterna ska välja alternativa drivmedel är att det finns en tillräckligt väl utbyggd infrastruktur för att kunna tanka eller ladda fordonen under färd och att det upplevs som enkelt och bekvämt. Det är därför positivt att kommissionen bl.a. har för avsikt att se över den befintliga lagstiftningen för att stödja infrastruktur för fossilfri tankning och laddning och på så sätt påskynda införandet av utsläppsfria och utsläppssnåla fordon och fartyg. Utskottet vill också lyfta fram vikten av en god infrastruktur för samtliga trafikslag och av att beakta de behov som finns för att tillgodose infrastruktur för nya hållbara lösningar inom luftfarten.

I den gröna given framhåller kommissionen även att transportpriserna måste återspegla den inverkan som transporter har på miljön och på människors hälsa. Flera av de åtgärder som kommissionen aviserar med anledning av detta ligger dock utanför utskottets beredningsområde, t.ex. frågor som rör skatteplikt och EU:s utsläppshandelssystem. Kommissionen pekar dock även på vikten av att samordna åtgärder inom EU med åtgärder på global nivå, särskilt inom Internationella civila luftfartsorganisationen (Icao) och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO). Utskottet delar kommissionens uppfattning och påminner om att det tidigare har konstaterat att de stora klimatutmaningarna för sjöfarten och flyget är gränsöverskridande och att internationella beslut är avgörande för att minska utsläppen samt att det är viktigt att även fortsättningsvis ha en hög ambitionsnivå (bet. 2018/19:TU14 och bet. 2018/19:TU15). Det är därför angeläget att vara pådrivande i Icao och andra internationella forum för att klimatstyrmedel på internationell nivå ska bli optimala och så effektiva som möjligt för att uppnå en verklig omställning av det internationella flygets fossilberoende och klimatbelastning. Utskottet har t.ex. tidigare välkomnat det beslut som Icao fattade i oktober 2016 om att införa det globala styrmedel Corsia för klimatutsläpp från internationellt flyg och med tillfredsställelse noterat att Sverige redan 2016 anmälde att man avser att delta i Corsia från starten 2021 och att man kommer att vara drivande för en höjning av ambitionsnivån.

Kommissionen framhåller även att automatiserad och uppkopplad multi-modal rörlighet kommer att spela en allt större roll framöver. Vidare hänvisar kommissionen till ny digital teknik som en viktig möjliggörande faktor för att uppnå den gröna givens hållbarhetsmål i många olika sektorer. Utskottet delar kommissionens uppfattning om vikten av att tillvarata möjligheterna med ny teknik och har i flera olika sammanhang framhållit behovet av ny kunskap och nya innovativa lösningar. Utskottet har t.ex. tidigare anfört att teknikutvecklingen när det gäller automatiserade fordon både är ett sätt att möta samhällsutmaningar såsom klimat och hälsa och en möjlighet att stärka konkurrenskraften, exportindustrin och nya arbetstillfällen, såväl i Sverige som på EU-nivå (bet. 2018/19:TU3). Vidare har utskottet betonat att det är viktigt att nyckeltekniken för automatiserade fordon utvecklas i Europa och att det finns en modern rättslig ram. Eftersom ny teknik inte per definition främjar samhällsnyttor, såsom minskade utsläpp av växthusgaser, är det enligt utskottet viktigt att arbeta aktivt för att understödja en teknikutveckling som kan fungera som ett medel för att nå viktiga samhällsmål i form av enklare, renare och mer tillgängliga transporter.

Utskottet anser att kommissionen på ett övergripande plan lyfter fram många viktiga transportrelaterade aspekter i den gröna given. Utskottet saknar dock ett resonemang från kommissionen om vikten av att främja och underlätta gränsöverskridande tågresor, och på så sätt en överflyttning av personresor till tåg, och påminner om att det i dagsläget många gånger är komplicerat att boka och åka tåg från Sverige ned till Europa. Utskottet noterar dock i sammanhanget att kommissionen nyligen antog ett meddelande om ett

Europaår för järnvägen 2021 (COM(2020) 78), där kommissionen understryker järnvägens europeiska, gränsöverskridande dimension, och anger att järnvägen behöver en extra knuff för att bli mer attraktiv för privat- och affärsresenärer både till vardags och på längre sträckor. Därutöver hade utskottet gärna sett att kommissionen lyft fram frågan om den ökade e-handels transportmönster, vilket är ett relativt utforskat område men med viktiga gränsöverskridande dimensioner. Utskottet noterar i sammanhanget att e-handeln enligt Trafikanalys har potential att leda till minskade trafikvolym och minskad energianvändning om inköpsresor med bil kan ersättas av mer effektiva godstransporter, men om så inte sker kan e-handeln snarare leda till ökade trafikvolym. Det finns enligt utskottet därmed behov av att följa utvecklingen framöver.

När det gäller digitalisering noterar utskottet att kommissionen bl.a. överväger åtgärder för att se till att digital teknik kan påskynda och maximera politikens effekter för att hantera klimatförändringar och skydda miljön. Utskottet välkomnar detta och anser att det är viktigt att de EU-åtgärder som vidtas inom politiken för informationssamhället ska bidra till goda förutsättningar för en väl fungerande inre marknad, liksom en effektiv, robust och säker infrastruktur samt ett stort utbud av kommunikationstjänster. Därtill delar utskottet kommissionens uppfattning om att det är viktigt att den digitala sektorn i EU även prioriterar hållbarhetsfrågor. Utskottet påminner också om det för att kunna tillvarata möjligheterna med digital teknik såsom 5G är viktigt att fortsätta att kontinuerligt verka för ett stärkt samarbete och gemensamt förhållningssätt inom EU kring frågor om 5G-nätens säkerhet och cybersäkerhet.

På ett mer övergripande plan vill utskottet slutligen påminna om att det är angeläget att kommission underbygger initiativ inom ramen för den europeiska gröna givna med gedigna förarbeten, och att kommissionen noga bedömer och utvärderar de planerade EU-åtgärdernas konsekvenser och genomslag.

Stockholm den 26 mars 2020

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Anna-Caren Säterberg (S), Maria Stockhaus (M), Jimmy Ståhl (SD), Monika Lövgren (SD), Hampus Hagman (KD), Mats Green (M), Josefin Malmqvist (M), Magdalena Schröder (M), Christer Nylander (L), Solveig Zander (C), Anna Johansson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Lawen Redar (S), Rikard Larsson (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Karolina Skog (MP).

BILAGA 4

Finansutskottets yttrande 2019/20:FiU1y

Den europeiska gröna given

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 3 mars 2020 att ge finansutskottet tillfälle att senast den 26 mars 2020 yttra sig över kommissionens meddelande Den europeiska gröna given, COM(2019) 640.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över Den europeiska gröna given i de delar som rör utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Den europeiska gröna given

Kommissionen meddelande om en europeisk grön giv (COM(2019) 640) presenterades den 11 december 2019. Kommissionen anger att den gröna given är en ny tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen.

För att genomföra den europeiska gröna given finns det enligt kommissionen ett behov att ställa om politiken inom en rad olika områden och det krävs också samordning mellan olika områden. Ett antal lagstiftningsförslag och strategier kommer att följa de närmaste åren. Kommissionen ska även tillsammans med medlemsstaterna säkerställa att befintlig lagstiftning som berörs av den gröna given genomförs effektivt.

Kommissionen bedömer att det krävs betydande investeringar inom sektorerna energi, byggnadsverksamhet, transport och jordbruk för att nå EU:s existerande klimat- och energimål för 2030 och hantera miljömässiga utmaningar. Ytterligare investeringar krävs för att kunna nå mer ambitiösa mål. Även investeringar i humankapital, sociala områden och digitalisering kommer att behövas. Investeringarnas omfattning kräver att både offentlig och privat sektor mobiliseras. Mot bakgrund av detta presenterade kommissionen den 14 januari 2020 ett meddelande om en investeringsplan inom den gröna given.

Frågor inom finansutskottets beredningsområde

Investeringsplanen inom den gröna given innehåller fyra huvudområden: finansiering, möjliggörande ramverk, stöd till projektförberedelser och projektgenomförande och en mekanism för rättvis omställning.

Finansiering

Kommissionen anger att investeringsplanen kommer att mobilisera minst 1 000 miljarder euro i hållbara investeringar under en tioårsperiod. Beräkningarna baseras i huvudsak på redan existerande förslag för den kommande fleråriga budgetramen. Kommissionen aviserar att den planerar att förbättra uppföljningssystemen för att mäta finansiering till klimat- och miljö från EU-budgeten och EU:s investeringsprogram InvestEU. Detta ska ske med utgångspunkt i de kriterier som etablerats i EU-taxonomin. Vidare betonas att Europeiska investeringsbanken (EIB) har en viktig roll för omställningen till en utsläppsneutral och hållbar ekonomi, och kommissionen planerar även att samarbeta med andra internationella och finansiella institutioner.

Möjliggörande ramverk

Kommissionen avser att integrera FN:s mål för hållbar utveckling i arbetet med den europeiska planeringsterminen. Kommissionen vill även samarbeta med medlemsländerna för att granska och genomföra metoder för grön budgetering för att bedöma i vilken omfattning hänsyn tas till miljömässiga frågor och risker. Kommissionen avser att föreslå minimikriterier för grön offentlig upphandling i sektorsinitiativ, EU-finansiering eller produktspecifik lagstiftning. Vidare planerar kommissionen att lägga fram en förnyad strategi för hållbar finansiering under det tredje kvartalet 2020.

Stöd till projektförberedelser

Kommissionen anger att det inte finns tillräckligt många projekt som uppfyller kraven från investerare. Genom EU:s reformstödsprogram föreslås utvecklad rådgivningsstöd till offentlig sektor och genom InvestEU:s rådgivningsfunktioner föreslås stöd till projekt som genomförs både i privat respektive offentlig regi.

Mekanism för rättvis omställning

Kommissionen konstaterar att alla medlemsstater inte har samma utgångsläge eller kapacitet för att hantera den gröna omställningen och föreslår därför en mekanism för rättvis omställning. Inom mekanismen föreslås en fond för rättvis omställning på 7,5 miljarder euro, vilket är medel utöver vad som tidigare föreslagits inom ramen för den kommande fleråriga budgetramen. Det föreslås också att mekanismen ska omfatta en ny lånefacilitet från Europeiska investeringsbanken (EIB) som ska tillhandahålla subventionerade lån till offentliga investeringar i exempelvis infrastruktur och energieffektivitet. Ett förslag om faciliteten väntas komma i mars. Vidare föreslås att en del av InvestEU:s utlåning öronmärks för investeringar i rättvis omställning.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet välkomnar kommissionens meddelande om den gröna given och anser liksom regeringen att omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas, omfatta alla sektorer och genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt och inkluderande sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser.

Utskottet anser att en stor del av den finansiering som krävs för en grön omställning kommer att behöva komma från privat sektor. Utskottet välkomnar därför att investeringsplanen tar ett brett grepp med ambitionen att ytterligare möjliggöra gröna investeringar från både privat och offentlig sektor. Utskottet ser i sammanhanget fram emot att ta del av den förnyade strategi för hållbar finansiering som kommissionen aviserat.

Utskottet har tidigare framhållit att EIB:s verksamhet utgör ett värdefullt bidrag för att stärka och utveckla EU:s inre marknad och för att förbättra

förutsättningarna för en stark och hållbar tillväxt i EU. Utskottet anser att EIB bör fortsätta att fokusera på projekt med högt mervärde och öka andelen gröna investeringar på ett finansiellt hållbart sätt.

Den svenska restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budget är fast förankrad i riksdagen. Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU och en kostnadseffektiv användning av EU:s medel. Utskottet anser att utgiftsdrivande åtgärder som presenteras av kommissionen bör finansieras genom omprioriteringar i den kommande fleråriga budgetramen. När det gäller insatser från EU:s budget, InvestEU och EIB är det viktigt att dessa har ett högt mervärde, inte överlappar andra insatser och följs upp på ett rigoröst och transparent sätt.

Utskottet stödjer arbetet inom den europeiska planeringsterminen, som utgör en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken inom EU. Utskottet vill framhålla vikten av att EU:s medlemsländer för en ekonomisk politik med nationellt ägarskap för genomförande av strukturreformer, och den europeiska planeringsterminen stärker incitamenten för medlemsländerna att föra en ansvarsfull finanspolitik. Vidare ska rådet och kommissionen när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken fullt ut respektera de nationella parlamentens roll. Utskottet anser liksom regeringen att planeringsterminen ska fortsätta att fokusera på sina fördragsfästa uppgifter. Utskottet kan stödja kommissionens ambition att integrera hållbarhet i terminen.

Utskottet anser att mekanismen för rättvis omställning bör omfatta tydliga omställningskrav och konditionalitet. Bidrag från EU-budgeten till mekanismens tre olika delar, inklusive fonden för rättvis omställning bör finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Utskottet konstaterar slutligen att kommissionens meddelande om den gröna givnen och investeringsplanen inom ramen för denna än så länge utgör en bred färdplan som informerar om kommande politiska strategier och åtgärder från kommissionen. Utskottet ser fram emot att ta del av enskilda initiativ när de presenteras och förutsätter att regeringen i samband med detta återkommer till riksdagen.

Stockholm den 26 mars 2020

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Ulla Andersson (V), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Josefin Malmqvist (M), Teres Lindberg (S), Jörgen Berglund (M), Helene Hellmark Knutsson (S), Johan Löfstrand (S) och Fredrik Stenberg (S).

Avvikande mening

Den europeiska gröna given

Dennis Dioukarev (SD), Oscar Sjöstedt (SD) och Charlotte Quensel (SD) anför:

Med tanke på att EU och övriga delar av världen är hårt ansatta av coronavirusets utbredning anser vi att finansutskottets yttrande om den europeiska gröna given är tondövt. Utskottets påpekande om att omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas är ett påstående som inte tar någon hänsyn till den situation vi befinner oss i på grund av coronaviruset. Vi anser att EU i dessa dagar bör omprioritera sina resurser och fokusera på att rädda medlemsländernas ekonomi. Vi kan inte heller ställa oss bakom det faktum att en stor del av finansieringen som krävs för den gröna omställningen behöver komma från den privata sektorn. Som situationen är behöver vi stödja den privata sektorn, inte ålägga dem mer bördor än de redan har. Bidrag från EU-budgeten till den gröna omställningen ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

BILAGA 5

Skatteutskottets yttrande 2019/20:SkU7y

Den europeiska gröna given

Till Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har gett skatteutskottet tillfälle att senast den 26 mars 2020 yttra sig över kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640).

Skatteutskottet har beslutat att yttra sig över meddelandet i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet välkomnar kommissionens initiativ till en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna är högt prioriterade under den nya kommissionens mandatperiod. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att det är nödvändigt att förslagen åtföljs av gedigna konsekvensanalyser för EU och att även konsekvenser för Sverige måste analyseras.

Utskottet stödjer dock inte kommissionens förslag om en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet på skatteområdet.

Utskottets överväganden

Meddelande om den europeiska gröna given

Den 11 december 2019 presenterade Europeiska kommissionen (nedan kommissionen) meddelandet om den europeiska gröna given. Enligt kommissionen är den gröna given en tillväxtstrategi, vars syfte är att ställa om EU:s politik så att den leder till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Strategins syfte är också att skydda, bevara och förbättra EU:s naturkapital och skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande från miljörelaterade risker och effekter.

Den gröna given är vidare en integrerad del av kommissionens strategi för att genomföra Agenda 2030 och Förenata nationernas mål för en hållbar utveckling.

Meddelandet utgör en första färdplan för de centrala politiska strategier och åtgärder som krävs för att den europeiska gröna given ska bli verklighet. En rad lagstiftningsförslag och strategier kommer enligt kommissionen att följa de närmaste åren.

Enbart nya åtgärder räcker enligt kommissionen inte till för att uppnå den europeiska gröna givenens mål. Utöver att föreslå nya åtgärder kommer kommissionen därför att arbeta med medlemsstaterna och intensifiera EU:s insatser för att säkerställa att gällande lagstiftning och politik av betydelse för den gröna given genomförs på ett effektivt sett.

Nedan presenteras kommissionens förslag i de delar som berör utskottets beredningsområde.

En politik för djupgående förändringar

För att genomföra den europeiska gröna given finns det enligt kommissionen ett behov att ställa om politiken för energi, ekonomi, industri, produktion, konsumtion, storskalig infrastruktur, transporter, livsmedel, jordbruk, byggverksamhet och skatter samt socialpolitik. För att nå miljö-, klimat-, och energimålen vill kommissionen sätta ett högre värde på att naturliga ekosystem skyddas och återställs, på hållbar resursanvändning samt förbättringar av människors hälsa.

Skärpning av EU:s klimatmål för 2030 och 2050

Kommissionen avser att senast i juni 2021 se över och vid behov föreslå ändringar av alla relevanta klimatrelaterade politiska instrument, bl.a. systemet för utsläppshandel, ansvarsfördelningsförordningen, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk samt energiskattedirektivet. Kommissionen framhäver vidare vikten av att beskattningen

är anpassad till klimatmålen. När det gäller energiskattedirektivet förespråkar kommissionen att förslaget antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet med kvalificerad majoritet i stället för enhällighet, vilket är huvudregeln för beslut på skatteområdet.

Snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet

Kommissionen kommer 2020 att anta en strategi för hållbar och smart mobilitet. Subventioner av fossila bränslen bör enligt kommissionen upphöra och i samband med översynen av energiskattedirektivet kommer kommissionen att granska de nuvarande undantagen från skatteplikt, bl.a. för flyg- och fartygsbränsle.

Miljöanpassa medlemsstaternas budgetar och rätt prissignaler

Kommissionen framhåller att medlemsstaternas budgetar spelar en viktig roll i omställningen. Kommissionen vill därför samarbeta med medlemsstaterna för att granska och jämföra metoder för grön budgetering. På nationell nivå menar kommissionen att den gröna givn kommer att skapa förutsättningar för omfattande skattereformer och att subventioner för fossila bränslen tas bort. Kommissionens förslag om mervärdesskattesatser, som ligger hos rådet, ska enligt kommissionen antas snabbt och riktlinjerna om statligt stöd ska ses över senast 2021.

Regeringens faktapromemoria

Regeringen lämnade den 18 februari 2020 in en faktapromemoria (2019/20:FPM13) om meddelandet till regeringen. I faktapromemorian anför regeringen följande som sin preliminära ståndpunkt.

Regeringen välkomnar på ett övergripande plan meddelandet om en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Det är angeläget att den höga ambitionen omsätts i konkret politik och lagstiftning. Förslagen behöver åtföljas av gedigna konsekvensanalyser för EU. Konsekvenserna för Sverige behöver också analyseras noga. Regeringen välkomnar särskilt förslag med tydligt europeiskt mervärde och där den europeiska plattformen kan användas för att lösa gränsöverskridande miljö- och energiproblem. När reglering behövs på EU-nivå är det viktigt att ta hänsyn till att kostnads-effektiviteten för specifika åtgärder kan skilja sig åt mellan medlemsstater och beroende på när i tiden de genomförs. Omställningen till ett klimatneutralt och hållbart Europa måste påskyndas, omfatta alla sektorer samt genomföras på ett samhällsekonomiskt effektivt och inkluderande sätt inom ramen för långsiktigt hållbara offentliga finanser.

Regeringen stödjer ambitionen att integrera hållbarhet i all EU-politik för att nå klimat- och miljömålen. Som en konsekvens av skärpta mål för miljö och klimat behöver EU:s sektors- och genomförandelagstiftning, processer

och regelverk ses över så snart som möjligt så att dessa bidrar till, och inte motverkar, att miljö- och klimatmålen nås. För att genomföra förslag som är relaterade till den gröna givna på ett effektivt sätt bör insatser integreras i redan befintliga EU-verktyg och EU-processer när det är lämpligt.

Samtidigt är det viktigt att varje politikområde hanteras inom den mest lämpliga ramen för EU-samarbetet, baserad på den fördragsfästa kompetensfördelningen och utifrån proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna.

Kvinnors och mäns klimatpåverkan skiljer sig åt, och även hur de i sin tur påverkas av klimatförändringarna. Därför anser regeringen att EU:s gröna giv måste genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv i såväl analys- som genomförande- och uppföljningsfasen.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med specifika synpunkter när de enskilda initiativen har presenterats. I detta skede har regeringen följande preliminära ståndpunkter när det gäller några av de viktigare initiativen i meddelandet.

Regeringen stödjer inte en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet på skatteområdet. Det är viktigt att respektera medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet liksom de nationella parlamentens roll vid beslut om skattefrågor. Enhälligheten säkrar regeringens och riksdagens inflytande och befogenhet över skattefrågorna.

Regeringen ser positivt på kommissionens initiativ om en strategi för en hållbar och smart mobilitet. Det behövs en kombination av olika styrmedel, som regleringar, prissättning, finansiering och information för att minska transportsektorns utsläpp. EU behöver särskilt bidra till fler fordon med nollutsläpp eller mycket låga utsläpp, snabb elektrifiering och en övergång till hållbara förnybara drivmedel samt ökad transporteffektivitet, t.ex. genom att underlätta för överflyttning till järnväg.

Miljöambitionerna kan inte uppnås av EU på egen hand eftersom klimatförändringarna inte begränsas till nationsgränser. Genom internationellt samarbete och handel kan den globala miljöpåverkan minska, hållbar konsumtion stärkas och den cirkulära ekonomin utvecklas. Regeringen anser att användningen och utvecklingen av internationella standarder bör främjas för att undvika en fragmentering i den globala handeln. Regeringen avser därför att verka för att främja en utveckling av europeiska standarder som i största möjliga utsträckning överensstämmer med internationella standarder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar kommissionens initiativ till en europeisk grön giv för Europeiska unionen och att miljö- och klimatfrågorna är högt prioriterade under den nya kommissionens mandatperiod. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att det är nödvändigt att förslagen åtföljs av gedigna konsekvensanalyser för EU och att även konsekvenser för Sverige måste analyseras noggrant.

Utskottet delar kommissionens bedömning att det är nödvändigt att ställa om politiken och att det därför är viktigt att även beskattningen är förenlig med miljö- och klimatmålen. Ekonomiska styrmedel bör användas för att nå klimatmålen.

Utskottet är positivt till kommissionens översyn av energiskattedirektivet och andra relevanta delar av EU:s regelverk som bl.a. kan möjliggöra en kostnadseffektiv styrning mot minskade utsläpp av växthusgaser.

Utskottet stödjer dock inte kommissionens förslag om en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet på skatteområdet. Utskottet anser att förslaget om en ändrad beslutsprocess för skattepolitiken leder till en urholkning av medlemsstaternas skattesuveränitet. Medlemsstaternas möjligheter att införa och behålla egna nationella skatteregler är en mycket viktig princip som utskottet anser måste värnas. Det är viktigt att respektera medlemsstaternas befogenheter på skatteområdet liksom de nationella parlamentens roll vid beslut om skattefrågor. Utskottet vill vidare framhålla att kravet på enhällighet säkrar såväl regeringens som riksdagens inflytande på och befogenheter över skattefrågorna.

Stockholm den 19 mars 2020

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Eric Westroth (SD), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Anna Vikström (S), Joar Forssell (L), Sultan Kayhan (S), Mattias Karlsson i Luleå (M), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Alireza Akhondi (C), Lotta Finstorp (M), Arin Karapet (M), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Ciczie Weidby (V) och Maria Gardfjell (MP).

BILAGA 6

Utbildningsutskottets yttrande 2019/20:UbU4y

Den europeiska gröna given

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 3 mars 2020 att ge bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att senast torsdagen den 26 mars 2020 yttra sig över kommissionens meddelande Den europeiska gröna given, COM(2019) 640.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över meddelandet i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde. I yttrandet framhåller utbildningsutskottet bl.a. forskningens och utbildningens betydelse för den gröna omställningen.

Utskottets överväganden

Den europeiska gröna given inom utbildningsutskottets område

Den europeiska gröna given är ett ramverk och en tillväxtstrategi som samlar målsättningar, strategier, och lagstiftning som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Meddelandet är en första färdplan för de strategier och åtgärder som krävs för att förverkliga den gröna given målsättning.

I kommissionens meddelande finns två avsnitt som behandlar forsknings- respektive utbildningsfrågor inom utbildningsutskottets beredningsområde.

Forskningsfrågor

Under rubriken Mobilisera forskning och främja innovation i meddelandet (s.18) beskriver kommissionen hur ny teknik, hållbara lösningar och banbrytande innovation är avgörande för att kunna nå målen i den europeiska gröna given. Kommissionen menar att Horisont Europa, det kommande ramprogrammet för forskning och innovation, kommer att spela en avgörande roll när det gäller att mobilisera och utnyttja privata, offentliga och nationella investeringar. Minst 35 procent av budgeten för Horisont Europa ska användas för att finansiera nya klimatlösningar som är relevanta för genomförandet av den gröna given.

Kommissionen pekar vidare på att det i Horisont Europa finns flera instrument som kommer att stödja de forsknings- och innovationsinsatser som behövs. Kommissionen nämner att fyra av de s.k. uppdragen inom Horisont Europa är direkt kopplade till den gröna given, däribland friska hav, klimatneutrala städer, hållbar markanvändning och anpassning till klimatförändringar. Uppdragen förväntas mobilisera olika aktörer och investerare, även på nationell nivå, och leda till åtgärder inom skilda discipliner och sektorer mot ett särskilt mål. Vidare ska även olika partnerskap under Horisont Europa med industrin och medlemsländerna stödja forskning och innovation inom transportområdet, däribland batterier, ren vätgas, koldioxidsnål stålproduktion, cirkulära biobaserade sektorer och bebyggd miljö. Kunskaps- och innovationsgrupperna inom Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) ska enligt kommissionen fortsätta att främja samarbete mellan högskolor och universitet, forskningsorganisationer och företag om klimatförändringar, hållbar energi, framtidens livsmedel och smarta, miljövänliga stadstransporter. Vidare ska Europeiska innovationsrådet (EIC) erbjuda finansiering, kapitalinvesteringar och företagsfrämjande tjänster

till nystartade samt små och medelstora företag, i syfte att stödja gröna innovationer som kan växa på den globala marknaden.

Kommissionen konstaterar vidare att konventionella metoder inte kommer att vara tillräckliga, utan betonar att experiment och arbete över sektors- och fackområden är nödvändiga delar av EU:s forsknings- och innovationsagenda. Vidare framför kommissionen att Horisont Europa även kommer att omfatta lokalsamhällen när det gäller arbetet för en mer hållbar framtid. Det kommer att ske i initiativ där man vill kombinera marknadsmässig efterfrågan och teknikdriven utveckling.

Tillgängliga och kompatibla data är kärnan i databaserad innovation enligt kommissionen. När den typen av data används tillsammans med ändamålsenlig digital infrastruktur såsom superdatorer, datormoln och artificiell intelligens underlättas såväl evidensbaserade beslut som kapaciteten att förstå och hantera miljöutmaningar, enligt kommissionen. Kommissionen kommer att stödja arbetet med att utnyttja potentialen i den digitala omvandlingen för att på så sätt stödja den gröna omställningen. En omedelbar prioritering är att öka EU:s förmåga att förutse och hantera miljökatastrofer. I detta syfte kommer kommissionen att sammanföra europeisk vetenskaplig och industriell spetskompetens för att utveckla en exakt modell av jorden. En omedelbar prioritering för kommissionen är att öka EU:s förmåga att förutse och hantera miljökatastrofer.

Utbildningsfrågor

Under rubriken Främja utbildning (s.19) framför kommissionen att skolor och universitet är väl lämpade för att engagera elever, föräldrar och samhället i stort i de förändringar som krävs för att lyckas med den gröna omställningen. Som ett led i det arbetet ska kommissionen förbereda en europeisk kompetensram för att bidra till utvecklingen och bedömningen av kunskaper, kompetens och inställning när det gäller klimatförändring och hållbar utveckling. Kommissionen ska också tillhandahålla stödmaterial och underlätta erfarenhetsutbyte i EU:s nätverk av lärarutbildningsprogram.

Kommissionen avser att verka för att ge medlemsländerna finansiella resurser för att göra skolbyggnader och skolverksamheten mer hållbara. För att mobilisera 3 miljarder euro i investeringar i skolinfrastuktur under 2020 har kommissionen bl.a. stärkt samarbetet med Europeiska investeringsbanken.

Kommissionen menar att det är nödvändigt att arbeta proaktivt med kompetenshöjande åtgärder för att stärka EU:s arbetskraft och hjälpa den att få den kompetens som behövs vid övergången från sektorer på tillbakagång till växande sektorer. Kommissionen pekar på att Europeiska socialfonden (ESF) kommer att spela en viktig roll i det arbetet. Kommissionen avser vidare att uppdatera kompetensagendan och ungdomsgarantin för att öka anställningsbarheten inom den gröna ekonomin.

Utskottets ställningstagande

När det gäller att mobilisera forskning och främja innovation vill utbildningsutskottet inledningsvis framhålla att det europeiska forskningssamarbetet, med det kommande ramprogrammet Horisont Europa i spetsen, är av stor betydelse för att klara av den gröna omställningen. Det är utskottets uppfattning att det är genom forskningen som nya, hållbara metoder och innovativa lösningar kan utvecklas. Mot den bakgrunden kan utskottet välkomna att Horisont Europa kommer att kunna bidra till klimatlösningar som är relevanta för genomförandet av den gröna given.

Utbildningsutskottet ser att det finns många instrument inom Horisont Europa som kan bidra till visionen i den gröna given. Utskottet vill särskilt peka ut den potential som finns i de s.k. uppdragen, t.ex. klimatsmarta städer, som ska vara djärva, peka ut tydliga mål och mobilisera resurser. Utskottet kan också konstatera att det pågår ett arbete med att utforma en framtida europeisk AI-strategi, inte minst genom kommissionens vitbok om artificiell intelligens (COM(2020) 65). Databaserad innovation är ett växande och viktigt område som enligt utskottet kommer att spela en allt större roll i både forsknings- och samhällsutvecklingen framöver, med stor potential för gröna tillämpningsområden.

Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram rymdverksamheten och betydelsen av EU:s kommande rymdprogram för att lyckas med den gröna samhällsomställningen. Det gäller inte minst jordobservationsprogrammet Copernicus, som tillhandahåller viktiga data om bl.a. klimatförändringar.

När det gäller att främja utbildning noterar utskottet att kommissionen avser att förbereda en kompetensram för att bidra till utvecklingen och bedömningen av kunskaper, kompetens och attityder till klimatförändring och hållbar utveckling. Kommissionen konstaterar även att kompetenshöjande insatser är viktiga för att den gröna omställningen ska kunna utnyttjas fullt ut. Som ett led i det arbetet ska kompetensagendan uppdateras för att öka arbetskraftens anställningsbarhet inom den gröna ekonomin. Utskottet har tidigare granskat kommissionens meddelande En ny kompetensagenda för Europa (utl. 2016/17:UBU7). Utskottet ser liksom vid den tidigare granskningen positivt på att stärka kompetensbasen i Europa, men ser också vikten av att kompetensagendans prioriteringar är i linje med EU:s övriga prioriteringar och att olika EU-instrument och EU-verktyg är genomtänkta och kompletterar varandra. Utskottet anser, givet utbildningsfrågornas viktiga roll och mot vad som angivits ovan, att det är välkommet att kompetensagendan uppdateras och anpassas till den gröna given.

Stockholm den 26 mars 2020

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD), Joar Forssell (L), Pia Steensland (KD), Mats Green (M), Josefin Malmqvist (M), Magdalena Schröder (M), Maria Stockhaus (M), Anna Johansson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Lawen Redar (S), Angelika Bengtsson (SD) och Janine Alm Ericson (MP).